

Alan Baddeley, Michael W. Eysenck,
Michael C. Anderson

EMLÉKEZET

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült: Alan Baddeley, Michael W. Eysenck, and Michael C. Anderson: *Memory*. Hove and New York, Psychology Press, 2009.

Fordította
Racsmány Mihály

A fordítást az eredetivel egybevetette és szakmailag ellenőrizte
Zeley Réka

ISBN 978 963 05 8950 5

Kiadja az Akadémiai Kiadó,
az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
1117 Budapest, Prielle Kornélia u. 19.
www.akademiaikiado.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2010

© Psychology Press, a member of Taylor & Francis Group, 2009
Hungarian translation © Racsmány Mihály, 2010
© Akadémiai Kiadó, 2010

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó Zrt. igazgatója
Felelős szerkesztő: Vajda Lőrinc
Szerkesztette: Szabó Zsuzsa
Termékmenedzser: Egri Róbert
Tipográfia és tördelés: Inic Kft.
Borító: Berkes Dávid
A nyomdai munkálatokat az Akadémiai Nyomda Kft. végezte
Felelős vezető: Ujvárosi Lajos
Martonvásár, 2010
Megjelent 59,345 (A/5) ív terjedelemben

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

Printed in Hungary

TARTALOM

A SZERZŐKRŐL	11
ELŐSZÓ	13
1. MI IS AZ A MEMÓRIA?	17
Miért van szükségünk emlékezetre?	17
Egy emlékezet vagy több?	18
Elméletek, térképek és modellek	19
Hányféle emlékezet van?	24
Szenzoros emlékezet	25
Rövid távú emlékezet és munkamemória	29
Hosszú távú emlékezet	30
Mindennapi emlékezet	34
Összefoglalás	39
További irodalom	41
2. RÖVID TÁVÚ EMLÉKEZET	43
Rövid távú emlékezet és munkamemória: mi a különbség köztük?	43
Emlékezeti terjedelem	45
Kétféle emlékezet?	48
A verbális rövid távú emlékezet modelljei	54
A verbális rövid távú emlékezet további elméletei	62
Téri-vizuális rövid távú emlékezet	64
Összefoglalás	73
További irodalom	75
3. MUNKAMEMÓRIA	77
A többkomponensű modell	81
Vizuális képzelet és a téri-vizuális vázlattömb	89
A központi végrehajtó	95

Az epizodikus puffer	100
A munkamemória egyéni különbségei	103
A munkamemória elméletei	105
A munkamemória idegtudományi vizsgálata	110
Összefoglalás	116
További irodalom	118
4. TANULÁS	119
A tanulás sebessége	120
Elosztott gyakorlás	122
Elnyújtott előhívás	125
A tesztelés jelentősége	127
A visszajelzés jelentősége	128
A motiváció szerepe a tanulásban	129
Ismétlés és tanulás	130
Implicit tanulás	134
Tanulás és tudatosság	145
Az implicit emlékezet elméletei	146
Tanulás és az agy	146
Implicit tanulás és az agy	149
Összefoglalás	152
További irodalom	153
5. EPIZODIKUS EMLÉKEZET: SZERVEZÉS ÉS EMLÉKEZÉS	155
Jelentés és emlékezés	161
Tanulás és bejósolhatóság	163
Feldolgozási szintek	165
A feldolgozási szintek korlátai	167
A transzfernek megfelelő feldolgozás	167
Miért hatékonyabb a mélyebb szintű kódolás?	169
Szervezés és tanulás	172
Agyunk és az emlékezet	176
Összefoglalás	181
További irodalom	182
6. SZEMANTIKUS EMLÉKEZET ÉS TÁROLT ISMERETEK	185
Szemantikus emlékezet és epizodikus emlékezet	186
Egyszerű fogalmak tárolása	188
A szemantikus emlékezet agyi szerveződése	196
Új fogalmak elsajátítása	201

Sémák	205
Összefoglalás	212
További irodalom	214
7. ÖNÉLETRAJZI EMLÉKEZET	215
Miért van szükségünk az önéletrajzi emlékezetre?	216
Vizsgálati módszerek	217
Az önéletrajzi emlékezet elmélete	225
Pszichogén amnézia	240
Organikus eredetű önéletrajzi emlékezeti zavarok	243
Az önéletrajzi emlékezet és az agy	244
Összefoglalás	248
További irodalom	249
8. ELŐHÍVÁS	251
„A nyelvemen van”	252
Az előhívási folyamat: általános működési elvek	253
Az előhívás sikerét befolyásoló tényezők	256
Előhívási feladatok	265
A véletlenszerű kontextus fontossága az epizodikus emlékezeti előhívásban	270
Felismerési emlékezet	278
Forrásmonitorozás	287
Összefoglalás	288
További irodalom	290
9. VÉLETLEN FELEJTÉS	291
Kivételes emlékezőképesség	293
A felejtés alapelvei	294
A felejtés természete	297
A felejtést akadályozó tényezők	298
A véletlen felejtést elősegítő tényezők	301
A véletlen felejtés funkcionális szemlélete	326
Összefoglalás	326
További irodalom	328
10. MOTIVÁLT FELEJTÉS	329
Az élet szép, vagy legalábbis az emlékeink azzá teszik	330
A motivált felejtés kutatásának terminológiája	332
A motivált felejtést elősegítő tényezők	333
Az emlékek visszatérését elősegítő tényezők	348

Visszanyert traumatikus emlékek: a motivált felejtés esetei?	358
Összefoglalás	366
További irodalom	368
11. AMNÉZIA	369
Az amnézia tanulmányozása	370
Terminológia	372
Anterográd amnézia	373
Az amnézia elméletei	377
Retrográd amnézia	385
Traumás agysérülés	392
Összefoglalás	397
További irodalom	399
12. GYERMEKKORI EMLÉKEZET	401
Emlékezet csecsemőkorban	403
A gyermekkori emlékezet fejlődése	409
Önéletrajzi emlékezet és infantilis amnézia	420
Gyermekek mint szemtanúk	427
Összefoglalás	434
További irodalom	435
13. EMLÉKEZET ÉS ÖREGEDÉS	437
Munkamemória és öregedés	442
Öregedés és hosszú távú emlékezet	444
Az öregedés elméletei	455
Az idősödő agy	457
Alzheimer-kór	460
Összefoglalás	467
További irodalom	469
14. A SZEMTANÚ VALLOMÁSA	471
A szemtanúk beszámolóinak pontosságát befolyásoló főbb tényezők	472
Arcmemória	486
Rendőrségi eljárások szemtanúk esetében	494
A laboratóriumból a tárgyalóterembe	497
Összefoglalás	504
További irodalom	505

15. PROSPEKTÍV EMLÉKEZET	507
A prospektív emlékezet mérése	510
Miért fordulnak elő légi balesetek?	513
A prospektív emlékezet fajtái	516
Az öregedés hatása a prospektív emlékezetre	519
Elméleti távlatok	521
Összefoglalás	526
További irodalom	527
16. A MEMÓRIA FEJLESZTÉSE	529
Emlékeztetjavító eljárások	530
Vizsgára készülés	546
Összefoglalás	558
További irodalom	559
IRODALOM	561
GLOSSZÁRIUM	621
NÉVMUTATÓ	633
TÁRGYMUTATÓ	653

A SZERZŐKRŐL

Alan Baddeley a University College Londonban szerzett pszichológusi diplomát, majd öt évet töltött az Egyesült Államokban, Princetonban. Angliába visszatérve a Medical Research Council Applied Psychology Unit (MRC, APU; Orvosi Kutatóintézetek Tanácsa Alkalmazott Pszichológiai Intézet) intézetében helyezkedett el, és befejezte a doktori disszertációját, amelynek témája a postai kódok emlékezetkutatási szempontú megtervezése volt.

Ezt követően is kombinálta az alkalmazott kutatást az elméleti munkával, például bűvárok emlékezeti teljesítményét vizsgálta a kódolási és előhívási kontextus függvényében, miközben a rövid távú és hosszú távú emlékezet elméleti elkülönítésén dolgozott. Miután elhelyezkedett a University of Sussexen, Graham Hitchcsel közösen megalkották a munkamemória többkomponensű modelljét. Ugyancsak ekkor kezdte meg az amnéziás betegekkel végzett neuropszichológiai vizsgálatait, amelyeket azután is folytatott, hogy először a University of Stirlingen lett tanszékvezető, majd visszatért Cambridge-be és az MRC APU igazgatója lett. Húsz év cambridge-i tartózkodás után a University of Bristolra ment dolgozni, a közelmúltban pedig a University of York munkatársa lett, ahol újra Graham Hitchcsel dolgoznak együtt. Tagja a Royal Societynak, valamint a British Academynek és az Academy of Medical Sciencesnek.

Michael W. Eysenck szintén a University College Londonban szerzett diplomát. Ezt követően a londoni Birkbeck University munkatársa lett, ahol PhD-fokozatot szerzett a „von Restorff-hatás és annak kioldása” témájában. Az elmúlt évek során az emlékezetkutatás számos területével foglalkozott (pl. feldolgozási szintek, megkülönböztető kódolás), érdeklődésének homlokerében azonban hosszú ideje a szorongás és kogníció

(köztük az emlékezeti folyamatok) kapcsolata áll. Kutatásait többnyire egészséges

személyek bevonásával végzi, de a kognitív torzítások (így például az emlékezeti torzítások) hatásait szorongó személyeknél vizsgálta. E vizsgálatokat részben a londoni Birkbeck University, részben pedig a Royal Holloway University keretein belül végezte, ez utóbbi helyen 1987 óta professzor, illetve 2005-ig tanszékvezetőként is dolgozott. Ezt az időszakot csak a University of South Floridán töltött vendégprofesszori időszak szakította meg. Több mint negyven pszichológiai tárgyú könyvet írt (sokat ezek közül az emlékezet témakörében), amelyek közül két kutatási monográfia a szorongás és a kogníció kapcsolatáról szól. 1989 óta szerepel a *Who's Whoban* (Ki Kicsoda).

Michael C. Anderson kognitív pszichológiából szerzett PhD-t a University of California, Los Angelesen (UCLA) 1994-ben. Miután posztdoktori ösztöndíjjal néhány évet a kaliforniai Berkeley Egyetemen töltött, csatlakozott az Oregon University pszichológiai tanszékéhez, ahol az emlékezeti kontroll laboratóriumot vezette 2007-ig. Ezt követően a skóciai St. Andrews Universityn

lett professzor, jelenleg pedig a Cambridge University professzora. Kutatásai a hosszútávú felejtésért felelős gátló funkciókkal foglalkoznak. Jelenlegi munkáiban a motivált felejtés végrehajtó kontrolljával foglalkozik, azokat a kognitív és neurobiológiai mechanizmusokat kutatja, amelyek lehetővé teszik, hogy akaratlagosan elfelejtsük emlékeinket. Ez a kutatás kezdi feltárni azokat a mechanizmusokat, amelyek révén a traumát átélt személyek módosítják emlékezetük működését.

ELŐSZÓ

Jó néhány évvel ezelőtt egyikünk (A. Baddeley) felkérést kapott egy, az emlékezet-ről szóló ismeretterjesztő könyv megírására. Az eredmény a *Your memory: A User's Guide* („Emlékezet: Felhasználói kézikönyv”) című könyv lett, ami tulajdonképpen egy, az emlékezetéről szóló, bevezető egyetemi kurzus struktúrájára épült, de számos személyes megfigyelés és a hétköznapi emlékezettel kapcsolatos vizsgálat illusztrálta. Bár eredetileg nem tankönyvnek szánták, mégis mind az eredeti, mind az átdolgozott kiadást akként használták a bevezető egyetemi kurzusok hallgatói, akik körében népszerű volt a könyv kicsit fesztelenebb stílusa. Azóta azonban nagy fejlődésen ment keresztül az emlékezet kutatása, többek között a hétköznapi emlékezettel kapcsolatban is sokkal szélesebb körű ismereteink vannak. Éppen ezért született meg egy új könyv ötletete, amely a tervek szerint megtartaná az előző könyv erényeit, viszont frissebb és bővebb ismeretanyagot tartalmazna tankönyvnek alkalmas szerkezetben. Jelen kötet mindhárom szerzője egyetértett ezekkel a célkitűzésekkel. Annak érdekében, hogy megőrizhessük a személyes hangvételt, úgy döntöttünk, nem közösen írjuk a fejezeteket, hanem mindenki az érdeklődéséhez legközelebb álló részeket írja meg, így a könyv minden egyes fejezete explicit módon valamelyik szerzőhöz kapcsolódik.

Egy emlékezetéről szóló könyv megírásakor az egyik első kérdés, hogy a bemutatandó információkat hogyan strukturáljuk. Hosszas töprengés után úgy döntöttünk, hogy a leghagyományosabb megközelítést alkalmazzuk, és az emlékezeti rendszereknek megfelelően építjük fel a fejezeteket, kezdve a szenzoros, majd folytatva a rövid távú emlékezettel és a munkamemóriával, amelyeket követnek az epizodikus és a szemantikus emlékezettel kapcsolatos információk. Természetesen számos olyan fejezet van, amely erre a szerkezetre épül ugyan, de túl is mutat rajta, mint például az önéletrajzi emlékezettel, a prospektív emlékezettel, az emlékezet fejlődésével, az öregedéssel és az amnéziával foglalkozó fejezetek, valamint az olyan alkalmazott pszichológiai kérdések, mint a szemtanúvallomások és az emlékezeti teljesítmény javításának problémaköre. Úgy döntöttünk, hogy ezeket a kérdéseket külön fejezetekben tárgyaljuk, ugyanakkor folyamatosan visszautalunk a korábbi fejezetekre. Ezt az eljárást az elosztott gyakorlás egy példájának tekintjük, éppen ezért véleményünk szerint ez inkább a könyv erőssége, mint hátránya.

Ennél nagyobb problémát jelentett, hogy az egyszerű folyamatábrák nem tudják elég jól megjeleníteni az információáramlás összetettségét. Először is, egyre több bizonyíték áll rendelkezésünkre arra vonatkozóan, hogy az információ mindkét irányba áramlik, az emlékezetben tehát *interaktív* rendszerek működnek. A munkamemória például fontos szerepet tölt be a hosszú távú tanulásban, de magát a munkamemóriát is befolyásolják a meglévő hosszú távú ismeretek. Megpróbáltuk mindezt világossá tenni anélkül, hogy a szükségesnél bonyolultabban fogalmazzunk.

További problémát jelentett az egyes kutatási területek és elméletek eltérő fejlettségi szintje. Minden egyes területet igyekeztünk egyfajta történeti nézőpontból megközelíteni, egyrészt mert a korábbi munkák lényegesek az újabb eredmények megértéséhez, másrészt mert a korábbi elméletek többnyire egyszerűbbek, így egyfajta mankót adnak a későbbi komplex elméletek felfogásához. Ez a megközelítés azonban, bár jól működik a fejezeteken belül, nem igazán hatékony a fejezetek közötti problémák szempontjából. A rövid távú emlékezettel és a munkamemóriával kapcsolatos fejezetek például olyan kutatási területtel foglalkoznak, amely a hatvanas évek óta folyamatosan fejlődik, és amely hatalmas mennyiségű és mélységű információt halmozott fel: elméleteket, neuropszichológiai és idegtudományi adatokat és ezek széles körű alkalmazását. Ezzel szemben más kutatási területek, bár éppen ilyen fontosak, lényegesen könnyebben átláthatóak. A szervezésnek a hosszú távú tanulásra gyakorolt hatásával kapcsolatos terület alapjelenségeit és legfontosabb törvényszerűségeit a hetvenes években írták le, és azóta sem volt szükség túl nagy fejlődésre ezen a területen. Számos más téma, mint például az önéletrajzi emlékezet vagy a prospektív emlékezet kutatása pedig jelenleg még a fejlődés viszonylag korai stádiumában vannak, így valószínűleg kisebb kihívást jelent majd a diákoknak e terület áttekintése. Éppen ezért úgy építettük fel a könyv szerkezetét, hogy az olvasó más tanulási sorrendet is alkalmazhat, mint a fejezetek egymás utáni feldolgozása.

A 21. század hajnalán egyetlen könyv sem lehet teljes a legújabb, izgalmas idegtudományi eredmények bemutatása nélkül. Ketten a szerzők közül (A. Baddeley és M. Anderson) jelenleg is részt vesznek idegtudományi vizsgálatokban, és szintén ketten (A. Baddeley és M. Eysenck) vizsgálatokat folytatnak olyan betegekkel, akiknek általános információfeldolgozási és érzelmi problémáik vannak. Ennek ellenére, bár ahol fontos, ott megemlítjük az idegtudományi adatokat, a könyv fókuszában mégis az emlékezet *pszichológiai* folyamatai állnak, amelyek meggyőződésünk szerint elég szilárd alapot biztosítanak a jövő idegtudományi kutatásaihoz, és ahhoz, hogy a laboratóriumban nyert ismeretek alkalmazhatók legyenek a hétköznapi problémák megoldásában.

Ez a könyv nem születhetett volna meg a Psychology Press munkatársainak türelme és támogatása nélkül, nagyon sokat köszönhetünk többek között Lucy Kennedynak, aki a könyv tevezésében vállalt oroszánrészt, valamint Rebekah Edmondson, Veronica Lyons és Tara Stebnicky munkájának, akik jelentős mértékben hozzájárul-

tak ahhoz, hogy a tervek megvalósulhattak. Külön szeretnénk köszönetet mondani Michael Forsternek, aki beajánlotta a könyvtervet, és aki végig lelkesen támogatt minket a könyv megszületésének hosszú vajúdási szakaszában. Alan Baddeley fejezeteinek létrejöttében nagy szerepe volt Lindsey Bowesnek, aki nemcsak legépelte a kacsaringós diktafonfelvételeket, de hatalmas segítséget nyújtott a hivatkozások megtalálásában, és általában technikai segítséget nyújtott egy, a számítógépkorszak előtt szocializálódott, elveszett szerző számára. Végül, de nem utolsósorban nagyon hálás vagyok feleségemnek, Hilarynek támogatásáért és türelméért, amivel elnézte, hogy ismét nem végzem el a háztartási munkák rám eső részét, ezúttal is könyvírásra hivatkozva. Itt az idő visszatérni a házimunkához!

M. Anderson különösen hálás Elke Geraertsnek, aki nagyon fontos észrevételeket tett a fejezetek korábbi változataival kapcsolatban, és aki rendkívül sok támogatást adott a fejezetek megírása idején. Külön köszönettel tartozik neki a fejezetek megírása idején készített ízletes szendvicsekért és az alkalmankénti kindertojásokért a kis ajándékokkal. M. Anderson külön szeretné megköszönni Justin Hulbert munkáját is, aki számos fontos észrevételt tett a fejezetekkel kapcsolatban, és hatalmas segítséget nyújtott az ábrák, ábraalírások, a segédanyagok, kulcsfogalmak, irodalmi hivatkozások és a kiegészítő melléklet PowerPoint diáinak elkészítésében.

M. Eysenck nagyon hálás feleségének, Christine-nek, fáradhatatlan támogatásáért. Ő már valószínűleg hozzászokhatott a tényhez, hogy férje az elmúlt 25 évben folyamatosan valamilyen könyv megírásán fáradozik. M. Eysenck sajnos nem tudja senkinek megköszönni, hogy legépelte a szöveget, mert – hiba vagy sem – ezt a munkát immár 25 éve saját maga végzi.

Alan Baddeley

9. fejezet

VÉLETLEN FELEJTÉS

Michael C. Anderson

Karácsonykor a nővérem így szólt hozzám:

– Emlékszel, amikor felborítottad a karácsonyfát?

– Miről beszélsz? Sose csináltam ilyet! – kérdeztem vissza megrökönyödve.

– Dehogynem, hát nem emlékszel? – lepődött meg őszintén a nővérem. – Megpróbáltál elbújni a karácsonyfa mögé, hogy lefényképezd Dottie nénit és Jim bácsit, amint közelednek a bejárati ajtóhoz, és akkor felborítottad a fát – csatlakozott hozzá a bátyám is.

– Fogalmam sincs, miről beszéltek! Biztos összekeverték valakivel! – háborodtam fel, de még az apám is a pártjukat fogta.

– Igen, igen, én is határozottan emlékszem! Felborítottad a fát, jó nagy rumli lett, mi pedig ezzel húztunk utána téged.

Még arra is emlékezett, hogy mennyire resteltem a dolgot, pedig mindenki nyugtatgatott, hogy nem történt semmi. Nem értették, én hogy felejthettem el az esetet.

Végül kellenlenül, de elfogadtam, hogy a dolog valóban megtörtént. Azonban bármennyire próbáltam is felidézni, egyetlen részlet sem jutott eszembe.

– De hát mikor történt ez? Valamikor kiskoromban?

A nővérem válasza hideg zuhanyként ért.

– Ugyan, dehogy, három vagy négy évvel ezelőtt New Yorkban.

Felhívtam a másik bátyámat is, aki minden részletet megerősített, sőt még az évre is emlékezett, amikor az eset történt. Arra én is emlékeztem, hogy abban az évben New Yorkban karácsonyoztunk, és emlékeztem a történetben szereplő fényképezőgépre is, amit az anyám ajándékba kapott, de magára az eseményre egész egyszerűen képtelen voltam visszaemlékezni. Azóta már hónapok teltek el, és nagyon sokszor megpróbáltam felidézni ezt az emléket, de még mindig nem tudok belőle semmit se felidézni.

Mielőtt azon kezdene tűnődni a kedves olvasó, hogy vajon e sorok írója amnéziában szenved-e, gondolja végig, vajon *Őn* mennyi mindenre emlékszik a *saját* életéből! Tegye félre egy kicsit a könyvet, és próbáljon ki egy érdekes kísérletet: vegyen elő egy papírt és írjon fel rá minden egyes dolgot, amit a tegnapi napon csinált, vagy ami történt onnantól kezdve, hogy reggel felkelt, addig, amíg este lefeküdt aludni. Ne hagyjon

ki egyetlen részletet sem, jegyezze fel, hogy ki mindenkit látott, minden beszélgetést és minden gondolatot! Jó esély van rá, hogy ezt elég jól össze tudja szedni, és sok részletet fel tud sorolni. Lehet, hogy egy-két apróságot kifelejtett, de még ezeket is fel tudná idézni, ha emlékeztetné rá valaki. Most végezze el ugyanezt a feladatot egy olyan napról, ami *egy héttel ezelőtt* történt! Valószínűleg még erről a napról is fel tud idézni sok mindent, de ez már sokkal nagyobb erőfeszítést igényel, és minden bizonnyal érezni fogja közben, hogy sok mindent elfelejtett. Végül próbálja meg ugyanígy felidézni a tegnapi naphoz képest pontosan *egy évvel korábbi* napot. Próbálja csak meg! Feltételezem, hogy bármennyire igyekezett is, nem jutott eszébe túl sok minden, talán csak nagy vonalakban néhány dolog, de azokat is esetleg csak találgatta, hosszas gondolkodás után. Sajnos hasonlóképpen van *ez* életünk legtöbb napjával kapcsolatban, kivéve persze a különleges eseményeket és a közelmúlt történéseit.

Gondoljon csak bele: *ez a pillanat*, amelyet éppen átél, és most még a tudatában van, nagy valószínűséggel ugyanúgy a feledés homályába fog merülni, mint sok más hasonló pillanat. Szinte hihetetlen, hogy egy olyan élmény, amely aktuálisan teljesen leköti a figyelmünket, ennyire tökéletesen és véglegesen elveszhet. Vajon ez a sorsa minden élményünknek? Amikor nyolcvanévesek leszünk, akkor az egész életünknek csak 1%-ára fogunk emlékezni? Vagy esetleg megvan valahol minden élmény, csak éppen nem tudunk hozzájuk férni?

Az emlékezet valódi jelentősége olyankor válik a legnyilvánvalóbbá és legmegdöbentőbbé, amikor cserbenhagy bennünket. Ebben a fejezetben a felejtés háttérben álló mechanizmusokkal fogunk foglalkozni. Felmerülhetne a kérdés, hogy miért kell a felejtésnek külön fejezetet szentelni, miért nem lehet az előhívással foglalkozó fejezetben tárgyalni, ahol már volt róla szó, hogy bizonyos esetekben miért is nem sikeres az előhívás. Hiszen az előhívás kudarca valójában a felejtés egyik formája! Azért érdemes mégis külön tárgyalnunk a felejtést, mert feltehetőleg különböző felejtési mechanizmusok állhatnak az előhívási kudarc háttérben. Sőt, a felejtéssel kapcsolatos ismeretek segíthetnek jobban megérteni az előhívhatóság időbeli változásait is. Milyen tényezők befolyásolják vajon ezeket a változásokat? És vajon milyen lenne az életünk, ha soha semmit nem felejténénk el?

Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásához az emlékezetkutatás a **motivált felejtés** és a **véletlen felejtés** vizsgálatával próbál közelebb kerülni. Véletlen felejtésről akkor beszélünk, ha nincs szándékunkban felejtetni, motivált felejtésről pedig akkor, ha valaki különböző módszereket és viselkedéseket alkalmaz annak érdekében, hogy kitöröljön valamit az emlékezetéből. Valószínűleg a felejtés mindkét formájára vonatkozó elméletekre szükség van ahhoz, hogy megértsük a felejtéssel kapcsolatos emberi élmények teljes skáláját. Ebben a fejezetben a véletlen felejtésről lesz szó, a következő fejezetben pedig a motivált felejtésről.

Kulcsfogalmak

Véletlen felejtés: amikor nem áll szándékunkban felejteni, mégis megtörténik.

Motivált felejtés: különböző jelenségeket magában foglaló fogalom, idetartozik a szándékos felejtés és a tudattalan motiváció által irányított felejtés is.

KIVÉTELES EMLÉKEZŐKÉPESSÉG

Vajon milyen lenne, ha mindenre emlékeznénk, ami életünk során valaha is történt velünk? Bár ilyen személyről nem tudunk, léteznek olyanok, akiknek meghökkenítő emlékezőtehetségük van. A közelmúltban Elizabeth Parker, Larry Cahill és James McGaugh (2006) számoltak be egy A. J. nevű, 41 éves hölgy esetéről, aki egészen elképesztő alapossággal emlékszik a saját múltjára. A. J. teljes részletességgel vissza tud emlékezni élete minden egyes napjára egészen tinédzserkorától kezdve. Bármilyen dátumot mondanak neki, akár több évtizeddel ezelőttil is, ő máris felidézi azt a napot, és olyan élénken éli át újra az akkori eseményeket és érzéseket, mintha csak tegnap történtek volna. Meg tudja mondani, hogy az adott dátum a hét melyik napjára esett, hogy mi minden történt az előtte és utána következő napokban, és részletekbe menően be tud számolni az akkori gondolatairól, érzéseiről és a közéleti eseményekről. Mindezt az elmúlt 30 évben vezetett naplófeljegyzései alapján ellenőrizni is lehet. A. J. szerint ezek az emlékek olyan élénkek és érzelmenteliek, mintha csak egy filmet nézne. A visszaemlékezést automatikusnak érzi, nem irányítja tudatosan, és ezt az is alátámasztja, hogy az emlékek azonnal, erőlködés nélkül megjelennek.

Azt gondolhatnánk, hogy fantasztikus lehet ilyen memóriával rendelkezni. Ez azonban nem teljesen igaz. Amikor kellemetlen élmények érik, A. J. azt kívánja, bár csak képes lenne ezeket elfelejteni, de ilyenkor is folyamatosan érik olyan ingerek, amelyek emlékeztetik a kellemetlen élményre, és ez egyrészt teljesen el tudja vonni a figyelmét, másrészt nagyon felzaklató lehet.

Az emlékezetem uralja az életemet... olyan, mint valami hatodik érzék... teljesen magától működik... Bárcsak tudnám, miért emlékszem mindenre. Folyton a múltra gondolok... olyan, mint egy film, ami soha nem ér véget. Mintha egy osztott képernyőt néznék: beszélgetek valakivel, és közben egy másik jelenet pereg a lelki szemeim előtt. Mondjuk, most itt ülök és Önnel beszélgetek, de közben eszembe jut valami, ami 1982 decemberében történt. 1982. december 17-e pénteki nap volt, aznap kezdtem a „G” üzletben dolgozni... Ha csak egyszer is átélek valamit, az örökre bevésődik az emlékezetembe... semmit sem tudok elfelejteni... A boldog emlékek tartják össze a fajemet... de nagyra becsülöm ezeket az emlékeket, a jókat és a rosszakat is... Semmit

nem tudok egyszerűen csak elengedni, az emlékek egyszerűen a részeim... Megnyugtató érzés így gondolni erre... Régóta tudom, hogy különleges memóriám van... nem mondom, hogy soha nem kívántam volna ezt, de azért elég nagy teher.

Parker és munkatársai (2006) *hiperthimesztikus szindrómának* nevezték el A. J. problémáját, a görög *thymesis*, „emlékezés” szó alapján. A. J. problémája tulajdonképpen a kontrollálhatatlan emlékezés. Nyilvánvaló, hogy A. J. egészen máshogy éli meg a világot, mint mi mindannyian, és látjuk, milyen súlyos árat fizet ezért a tökéletes memóriáért: emlékszik minden egyes jó élményre, de ugyanilyen élénken a rosszakra is. Ön vajon szeretné, ha olyan emlékezete lenne, mint A. J.-nek? Talán nem is olyan rossz dolog a felejtés? A fejezet későbbi részében lesz még arról szó, hogy milyen hasznos funkciója lehet a felejtésnek.

A FELEJTÉS ALAPELVEI

A. J. esete természetesen egyáltalán nem tipikus, hiszen legtöbbször elfelejtjük mindennapi életünk eseményeit. De hogyan is érthetjük meg a felejtést? Induljunk ki a következő alapvető tényből: a legtöbb ember (és más élőlény) esetében *a felejtés az idő előrehaladtával növekszik*. Bár ez a tény valószínűleg nem túl meglepő, az emlékezés és az idő közötti összefüggés talán nem ilyen magától értetődő. Ön mit tipelne arra a kérdésre, hogy a felejtés vajon állandó ütemben zajlik-e? Ennek a kérdésnek a megválaszolásához csupán azt kell felmérnünk, hogyan változik a felejtés valószínűsége egy emlék életkorának növekedésével. Erre a kérdésre is Hermann Ebbinghaus (1913) értelmetlen szótagokat használó klasszikus kísérlete adja meg a választ. Ebbinghaus 169 különböző szólistát tanult meg, amelyek mindegyike 13 értelmetlen szótagból állt, majd különböző hosszúságú késleltetés (a legrövidebb 21 perc, a leghosszabb 31 nap volt) után újratanulta a szólistákat. Minden esetben történt bizonyos mértékű felejtés, amelyet azzal mért le, hogy mennyi időt vett igénybe az adott lista újratanulása. Egyértelmű összefüggést figyelt meg az idő és az emlékezeti megőrzés között.

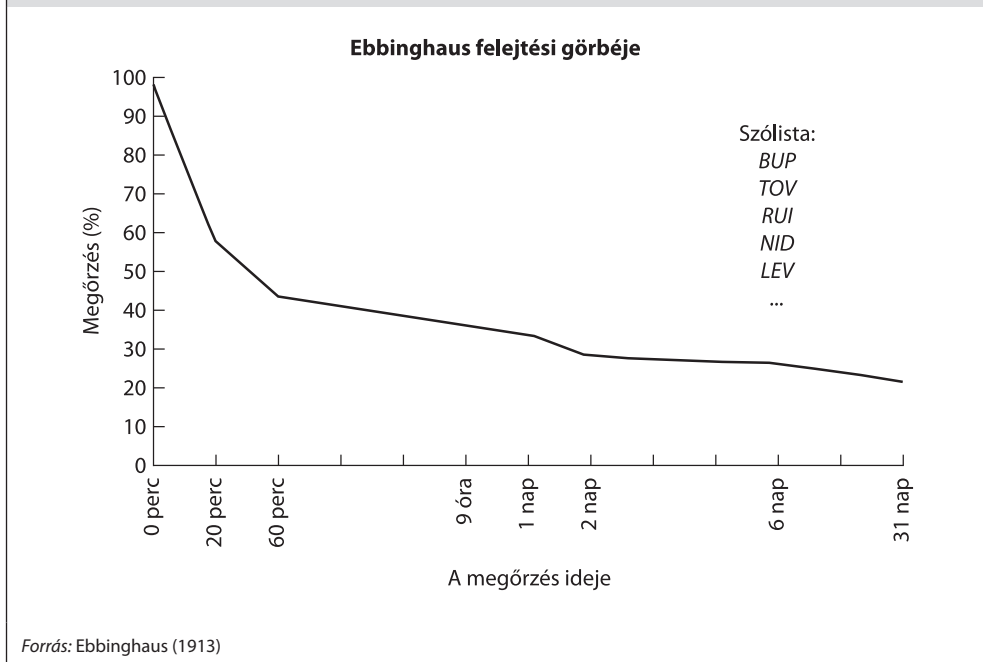
A 3. fejezetből emlékezhetünk rá, hogy a tanulás és az emlékezés között nagyjából lineáris kapcsolat van, a hosszú távú emlékezeti tárat pedig leginkább úgy képzelhetjük el, mint egy fürdőkádat, amelybe egyenletesen folyik a csapból a víz. De mi a helyzet a felejtéssel? Vajon úgy működik, mintha kihúznánk a dugót ebből a kádból, és az információ egyenletes ütemben veszne el, vagy kevésbé egyértelmű az összefüggés? Ebbinghaus eredményeit a 9.1. ábrán láthatjuk. A grafikon kvantitatív kapcsolatot jelez az emlékezet és az idő között, amelyet felejtési görbének vagy megtartási függvénynek nevezünk. Amint látjuk, Ebbinghaus felejtése kezdetben igen gyors volt, de idővel fokozatosan lelassult – a felejtés üteme összességében inkább logaritmikus

volt, mint lineáris. Ebbinghaus többi kísérletéhez hasonlóan ez is kiállta az idők próbáját, és kiderült, hogy sok különböző tanulási helyzetre alkalmazható.

Kulcsfogalom

Felejtési görbe/megtartási függvény: az emlékezeti megtartás logaritmikus csökkenése az eltelt idő függvényében, elsőként Ebbinghaus írta le.

9.1. ábra. Ebbinghaus (1913) ezt a felejtési görbét kapta, amikor felrajzolta egyik felejtési kísérletének eredményeit. Megállapítása, miszerint a felejtés kezdetben gyorsabb, idővel pedig lelassul, sok különböző tanulási helyzetben bizonyult igaznak.

A felejtés ütemével foglalkozó legtöbb tanulmány Ebbinghaus kísérletéhez hasonlóan olyan, meglehetősen erőltetett ingeranyagokat használt, mint például értelmetlen szótagok vagy össze nem függő szavak listája. Felvetődik a kérdés, hogy vajon ez mennyire hasonlít ahhoz, amikor személyes emlékeinket felejtjük el. Vajon mi történik, ha valóságosabb ingeranyagokat próbálunk felidézni hosszabb idő után? Nem könnyű megmondani. Gondoljunk csak vissza arra a kérdésre, hogy mit csinált Ön egy évvel ezelőtt! Ha tudna is válaszolni rá, honnan tudhatnám, hogy a válasza helyes? Igen kevésbé valószínű, hogy rendelkezésre áll valamilyen módon ez az információ. Az egyik lehetőség az, hogy olyan eseményekről kérdezzük meg a kísérleti szemé-

lyeinket, amelyek valamilyen szempontból nevezetesek voltak, és így nagy valószínűséggel sok ember figyelmét felkeltették annak idején. Ezt a módszert alkalmazta Meeter, Murre és Janssen (2005), akik egy négyéves időszak minden egyes napjáról összegyűjtötték a napilapok címlapján és a híradóban szereplő eseményeket. Ezek alapján több mint 1000 kérdést tudtak megfogalmazni jól körülhatárolt és dátumhoz köthető eseményekről, és ezek közül mindegyik alanyuk negyven véletlenszerűen kiválasztott kérdést kellett megválaszolni. A kutatók az interneten toborozták a kísérleti személyeiket, így lehetőségük volt összesen 14 000, különböző életkorú és különböző országokból származó alany emlékezetét tesztelni. A válaszadók memóriáját felidézési és felismerési feladattal is vizsgálták.

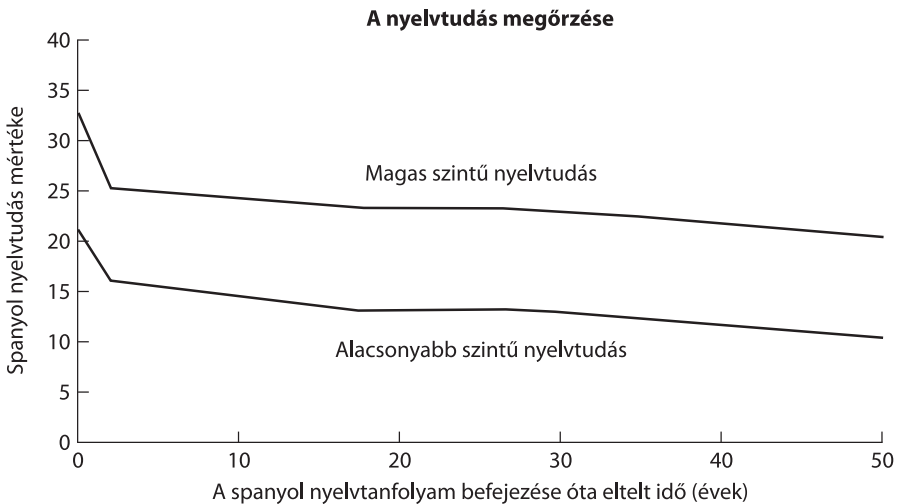
Meeter és munkatársai (2005) eredményei azt mutatják, hogy a közéleti eseményekkel kapcsolatban meglehetősen nagy mértékű a felejtés: egy év alatt 60%-ról 30%-ra esett vissza a felidézett események aránya. A felejtési görbék meredek kezdeti esést mutattak, majd hosszabb idő elteltével a felejtés üteme lelassult, különösen a felidézés, ez a lefutás nagyon hasonlított ahhoz, amit Ebbinghaus figyelt meg az értelmetlen szótagok esetében több mint egy évszázaddal ezelőtt. Eredményeik azt is mutatták, hogy a felidézési feladatban sokkal rosszabbul teljesítettek a személyek, évek elteltével csak az események 31%-át tudták helyesen felidézni, miközben 52%-os teljesítményt értek el, ha csak fel kellett ismerniük a helyes választ több lehetőség közül. Ezek az eredmények megerősítik a laboratóriumi kísérletek alapján megfogalmazott következtetéseket.

Azok a felejtési görbék, amelyekről eddig szó volt, elsősorban olyan egyedi eseményekre vonatkoznak, amelyeket annak idején viszonylag kevésbé jegyeztek meg a személyek. Mi a helyzet azokkal az információkkal, amelyeket szándékosan és alaposan megtanulunk? Bahrck, Bahrck és Wittlinger (1975) izgalmas kísérletben foglalkoztak ezzel a kérdéssel: 392 amerikai diákot kérdeztek ki a középiskola befejezése után volt osztálytársaik nevét és arcképét felhasználva. Azt találták, hogy egy arc vagy név *felismerése* sok ismeretlen arc és név közül, illetve az arcok és nevek párosítása még 30 év elteltével is nagyon jól ment. Ezzel szemben a nevek *felidézése* a fotók alapján sokkal jelentősebb felejtést tükrözött, hasonlóan az újsághírekkel kapcsolatos vizsgálatban tapasztaltakhoz.

Harry Bahrck az ohiói Wesleyan Universityn tanít, ahol évente rendeznek találkozót a régi hallgatók számára. Bahrck ötletesen használta fel ezeket az alkalmakat arra, hogy tesztelje az öregdiákok egyetemi emlékeit: az egyetemi város földrajzi elhelyezkedésétől kezdve az egyetemi évek alatt tanult idegen nyelvek szókincséig. A 9.2. ábrán láthatjuk, hogy az eltelt idő miképpen befolyásolja az idegen nyelv megőrzését (ebben az esetben a spanyol nyelvét). A grafikon legérdekesebb vonása az, hogy körülbelül két év után a felejtés kiegyenlítetté válik, ezt követően már csekély mértékű további felejtés következik be, még a leghosszabb idő (a vizsgálatban 50 év) után is. Úgy tűnik, a felejtés csak egy bizonyos pontig zajlik, ezt követően a megmaradt em-

léknyomok „befagynak”. A sarkvidék állandóan fagyott talajának, az „örökfagy”-nak az analógiájára Bahrck (1984) az „öröktár” kifejezést javasolja ennek a stabilan fennmaradó nyelvtudásnak a jelölésére. Fontos azt is megjegyeznünk, hogy az emlékezeti megőrzés végső színvonala az eredeti tanulás függvénye, legalábbis ami az idegen nyelveket illeti. Úgy tűnik, az alaposan megtanult anyagok esetében a felejtési görbe egy kezdeti esés után kiegyenlítődik, és utána hosszú időn keresztül nem történik további érdemi felejtés.

9.2. ábra. Az egyetemi évek során megszerzett spanyol nyelvtudás jelentős mértékben elvész a tanulást követő első 3-4 évben, a következő 30 évben azonban alig történik már további felejtés (Bahrck, 1984). Azok, akiknek eleve magasabb szintű volt a nyelvtudásuk (felső grafikon), még 50 évvel később is többre fognak emlékezni, mint azok, akik a tanulás során alacsonyabb szintre jutottak el.

Forrás: Bahrck (1984)

A FELEJTÉS TERMÉSZETE

A felejtési függvények kapcsán felvetődhet a kérdés, hogy tulajdonképpen mi számít „felejtésnek”. Meeter és munkatársai, valamint Bahrck sokkal nagyobb mértékű felejtést tapasztaltak, ha felidézéssel mérték ez emlékezeti teljesítményt, mint hogyha felismeréssel. Ez nagyon jellegzetes eredmény: *a felismerés általában sokkal könnyebb, mint a felidézés*. Ebből könnyen adódik a következtetés, hogy a felismerési tesztek gyakran megmutatják, hogy mennyivel több minden rejtezik az emlékezetben, mint

amennyit a felidézési tesztek elő tudnak hívni. Ha ez így van, akkor viszont talán nem is nevezhetjük igazán felejtésnek azt az információ-előhívási sikertelenséget, amit a felejtési függvények tükröznek, hiszen sok fel nem idézett emléknym valójában ott van a memóriánkban. Talán célszerűbb lenne a „felejtés” kifejezést fenntartani az emléknymok végleges elvesztésének jelölésére. Ezt a problémát Endel Tulving a „*hozzáférhetőség/rendelkezésre állás*” fogalmak elkülönítésével közelítette meg: egy emlék rendelkezésünkre állhat a kognitív rendszerünkben (tehát el van tárolva), de nem biztos, hogy aktuálisan hozzáférhető (tehát a tárolt emlékhez nem biztos, hogy az adott pillanatban hozzá lehet férni). Vajon felejtésnek tekinthetjük-e, ha nem tudunk hozzáférni egy emlékhez, vagy csak azt, ha nem is áll rendelkezésünkre?

Sajnálatos módon, ha csak azt tekintjük felejtésnek, amikor egy emléknym örökre eltűnik, akkor nem fogjuk tudni mérni a felejtést. Elég nehéz ugyanis egyértelmű bizonyítékát találni annak, hogy egy emléknym véglegesen eltűnt. Honnan tudhatjuk, hogy valóban nem áll többé rendelkezésünkre? Abból, hogy nem tudjuk felidézni? Az még nem jelent semmit, ahogy azt az eddigiekből is láthattuk. Talán abból, hogy a felismerés sem működik? Ez sem elég bizonyíték, ugyanis a felismerés számára nem hozzáférhető emléknymokról is kiderülhet, hogy valójában ott vannak az emlékezetben, hiszen a megfelelő kontextus visszaállításával hozzáférhetővé válnak. Ha úgy tűnik, hogy egy emlék örökre elveszett, akkor könnyen lehet, hogy egyszerűen csak arról van szó, hogy még nem bukkant fel a megfelelő hívóinger. A 8. fejezetben láthattuk, hogy elég volt egy pillantás az útlevelemre a dobozban ahhoz, hogy eszembe jusson, amikor betettem oda. Meglehetősen nehéz tehát elkülöníteni a hozzáférhetőség problémáját a rendelkezésre állás nehézségétől. Amikor egy emlék felidézhetőből már csak felismerhetővé válik, akkor ez az emléknym gyengülését tükrözheti. Lehetőséges, hogy egy emlék végleges eltűnése fokozatos elhalványulást jelent, és nem azt, hogy az egyik pillanatban még megvan, a következőben pedig már nincs. Mindezek miatt tehát felejtésnek kell tekintenünk azt is, amikor egy emlék nem hozzáférhető.

Kulcsfogalom

Hozzáférhetőség/rendelkezésre állás: akkor hozzáférhető egy emlék, ha az emlékezeti tárból könnyedén előhívható egy adott pillanatban, míg a rendelkezésre állás azt jelenti, hogy egyáltalán jelen van-e az emléknym a memóriában.

A FELEJTÉST AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK

Harry Bahrick vizsgálatai jól szemléltetik, hogy bár a felejtés a legtöbb esetben elkerülhetetlen, bizonyos típusú emlékek mégis jobban ellenállnak neki. Milyen tényezők gátolhatják a felejtést? Az egyik magától értetődő tényező az, hogy ha alaposabban

NÉVMUTATÓ

- Abe, N. 539
Abel, T. 148
Abeles, M. 348
Abelson, R. P. 205
Ablin, D. S. 422
Aborn, M. 164
Abson, V. 437
Addis, D. R. 247
Adlam, A. 87
Adolfsson, R. 439
Adolphs, R. 149
Agazzi, D. 73
Aggleton, J. P. 177, 285, 384
Agid, Y. 211
Alberoni, M. 99
Albers, M. 346
Albouy, G. 391
Alea, N. 216
Alkire, M. T. 377
Allamano, N. 67
Allen, B. P. 478
Allen, R. 101
Alloway, T. P. 104–105
Allport, A. 99
Almkvist, O. 459
Alvarez, P. 377, 389
Ambadar, Z. 363
Ambridge, B. 105, 410
Anderson, E. 97
Anderson, M. C. 284, 291, 305, 315, 318,
320, 323–324, 326, 329, 339, 342–346
Anderson, N. D. 258
Anderson, R. C. 262
Andersson, J. 459
Andrade, J. 89, 94, 100, 145
Andrews, B. 361
Andrews, R. V. 64
Anliker, M. 459
Antonini, A. 459
Arenberg, D. 451
Arnold, M. M. 363
Aron, A. R. 345
Arrigo, J. M. 347
Ashbaugh, H. 121
Askew, C. 137
Astin, A. W. 121
Atkinson, R. C. 24–25, 77–78, 116, 285, 552
Averbach, E. 25
Averland, B. 236
Baars, B. J. 100
Bäckman, L. 438–439, 443, 447, 458–460
Bacon, F. T. 548
Baddeley, A. D. 17, 28, 30, 33–34, 43–44,
49, 53, 55, 57–60, 63, 67, 70–72, 77,
79, 81–83, 85–87, 89, 92, 94, 96–103,
106, 109, 111, 116, 119, 123, 129, 131,
155, 161, 175, 190, 215, 225, 244–246,
258, 270–271, 276, 302, 310, 369, 373,
376, 381–383, 385–386, 393–395, 410,
437, 442, 444–445, 451–453, 460, 462,
464–465, 482, 487–488, 490, 508, 529, 538
Baddeley, H. 67, 444, 464
Bahrnick, H. P. 296–298
Bahrnick, P. O. 296–297
Bailey, C. H. 302
Baker, J. E. 430
Ball, K. 454

- Ballard, P. B. 351
Baltes, P. B. 454, 456
Banaji, M. R. 35
Bandera, R. 442
Bandy, D. 195
Bangert-Drowns, R. L. 548
Banich, M. T. 346
Barclay, J. R. 259
Barker, A. F. 242
Barker, D. 97
Barnes, J. M. 309
Barnett, S. M. 202
Barnier, A. J. 338
Bar-On, M. 445
Barr, R. 234, 407
Barr, W. 394
Barrett, G. 458
Barrouillet, P. 109
Bartlett, F. 22–23, 35–36, 40, 156–158, 161, 181, 205, 208, 475–476, 556
Basden, B. H. 335, 337
Basden, D. R. 335, 337
Bass, E. 233
Basso, A. H. 71
Bassock, M. 201
Batty, G. D. 442
Bauer, P. J. 404–406, 408
Bayen, U. J. 521, 523
Bayley, J. 461
Beaton, A. 552
Beauregard, M. 464
Bechara, A. 149
Beck, C. 465
Beck, M. R. 474
Becker, C. 150
Becker, J. T. 455, 460–461
Bekerian, D. A. 131, 361, 479
Bell, J. A. 90
Bellinger, K. D. 314
Bendiksen, M. A. 363
Bennett, P. J. 302
Benton, S. L. 104, 311
Berch, D. B. 454
Bergman, S. 464
Berman, C. 486
Bernstein, M. J. 223, 492
Bernsten, D. 330
Berntsen, D. 229, 238–240, 443
Berry, D. C. 144
Berry, J. M. 454
Bidrose, S. 422
Biederman, I. 536
Biggs, J. B. 546
Bishara, A. J. 481
Bjork, A. 145
Bjork, E. L. 127–128, 305, 317, 324, 326, 334, 337, 548
Bjork, R. A. 52, 124–125, 128, 202, 265, 267, 305, 317, 324–326, 334, 335, 337, 548
Bjorklund, D. F. 416
Black, J. B. 205
Black, J. E. 455
Blaney, P. H. 273
Bliss, T. V. P. 147
Bluck, S. 223, 353–354
Blumhardt, L. D. 458
Boesiger, P. 459
Boly, M. 391
Bonanno, G. 236
Boniface, J. 407
Bornstein, B. H. 354, 485
Bornstein, R. F. 137
Boshuizen, H. P. A. 555
Bower, B. 360
Bower, G. H. 160, 173, 205–206, 539, 544
Bowers, J. M. 479
Bowles, N. 284
Braak, E. 460
Braak, H. 460
Bracken, E. 529
Bradfield, A. L. 482
Bradley, A. 97
Bradley, M. M. 54
Brainerd, C. J. 415–416
Brandstätter, V. 558
Brandt, K. R. 382–383
Bransford, J. D. 168, 203, 206–207, 259
Braver, T. S. 116
Brayshaw, T. 543, 559
Bremer, D. 242

- Breneiser, J. 524
Brener, R. 100
Bressi, S. 98, 464
Brewer, J. B. 179–180
Brewer, M. B. 220
Brewer, N. 475–476, 480
Brewer, W. F. 208–209
Brewin, C. R. 235, 361
Broadbent, D. E. 23, 144, 174, 302
Broadbent, M. H. 174
Bronfenbrenner, U. 430
Brooks, D. N. 33–34, 376
Brooks, L. R. 93, 143
Brooks-Gunn, J. 424
Brown, A. S. 349, 529
Brown, D. 234
Brown, G. D. A. 54, 59, 63
Brown, I. D. 98
Brown, J. 49
Brown, M. W. 177, 285, 384
Brown, R. 228–230, 252
Brown, R. G. 459
Brown, S. C. 313
Brozovich, F. 346
Bruce, C. J. 111
Bruce, V. 487
Bruck, M. 234, 429–431
Brunet, A. 236
Brunfaut, E. 449
Bryant, R. A. 236
Buchanan, M. 57
Büchel, C. 150
Budd, J. W. 552
Budde, M. 247, 458
Buffalo, E. A. 229
Bull, R. 496
Bullemer, P. 152
Bullmore, E. 116
Bullmore, E. T. 345
Bunting, M. F. 108
Burgess, N. 61, 63, 180, 187
Burke, D. M. 451
Burke, K. A. 210
Burton, A. M. 487
Buss, R. R. 144
Butcher, S. P. 147
Butler, K. M. 178
Butters, N. 371, 373, 463–464
Buzan, B. 550
Buzan, T. 550
Byrd, M. 445, 447, 456
Cabeza, R. 223, 247, 458
Cahill, L. 293, 377
Caltagirone, C. 73
Calvanio, R. 72
Camos, V. 109
Campbell-Ratcliffe, J. 316
Campoy, G. 175
Canessa, N. 199
Cantril, H. 475
Caplan, D. 59
Cappa, S. 199
Caramazza, A. 197
Cardena, E. 235
Carlesimo, G. A. 73
Carmichael, L. 159–160
Carpenter, P. A. 101, 103–104, 108
Carpenter, S. K. 126
Carrillo, M. C. 375
Carroll, M. 316
Carstensen, L. L. 330–331, 335
Carter, G. 466
Carullo, J. W. 104
Catricala, E. 199
Ceci, S. J. 202, 234, 429–430, 480, 491
Cepeda, N. J. 126, 549
Cermak, L. S. 371, 373–375, 378
Cesa-Bianchi, M. 73
Chalfonte, B. L. 448
Chan, J. C. K. 478
Chang, J. 348
Chao, L. L. 200–201
Charles, S. T. 330, 473
Charness, N. 444
Chase, W. G. 110, 545
Chasteen, A. L. 521
Chater, N. 54
Cheema, F. 236
Chen, M. 302

- Cherry, K. E. 523
Chertkow, H. 464
Chi, M. T. 412
Chincotta, D. 57, 87
Chiu, C. Y. P. 268
Christal, R. E. 104
Christensen, H. 454, 563
Christiaansen, R. E. 278
Christianson, S.-A. 475
Chu, S. 223–224
Chua, S. E. 245
Chute, D. 212
Cipolotti, L. 244
Ciszewski, A. 237
Claparède, E. 375
Clare, J. 492
Clare, L. 466
Clark, D. M. 278
Clark, J. J. 133
Clark, M. C. 544
Clarke-Stewart, K. A. 430
Claypool, H. 493
Clayton, C. L. 89
Clayton, N. S. 176
Cocchini, G. 98, 465
Cockburn, J. 395, 445, 449, 453, 508
Cohen, G. 178, 216, 453
Cohen, J. D. 116
Cohen, N. J. 34, 229, 376, 386
Colle, H. A. 59
Collie, R. 406
Collins, A. M. 35, 189–193, 451
Collins, K. W. 104
Collins, P. F. 459
Colombo, M. 403
Connelly, A. 177, 187
Conrad, C. 192
Conrad, R. 28, 47, 55
Conroy, R. 317
Conway, A. R. A. 104, 108
Conway, M. A. 156, 216, 221, 225, 227–228, 231, 246, 338
Cook, G. I. 517
Cook, S. P. 230
Cooper, E. E. 536
Cooper, J. 344
Cooper, J. J. 247
Cooper, L. A. 140
Cooper, P. J. 174
Cordón, I. M. 428
Corkin, S. 178, 376
Cornell, S. 372
Cornia, C. 418
Cornoldi, C. 539
Cosentino, S. 212
Coughlan, T. 394
Courage, M. L. 424–425
Cowan, N. 57, 101, 106–108, 117, 302
Cowan, T. 536
Craik, F. I. 258
Craik, F. I. M. 77–78, 165–167, 169–170, 178, 182, 220, 373, 442, 445, 447, 450, 456, 547, 554
Craik, K. J. W. 22–23
Crary, W. G. 231
Craw, S. 422
Crawford, J. R. 510, 519
Crawley, A. P. 247
Crawley, R. A. 402
Cree, G. S. 197, 200, 213
Crepin, G. 407
Crocker, J. 231
Crovitz, H. F. 221, 386
Crowder, R. G. 28, 35, 54, 305
Cruts, M. 439
Cuc, A. 318
Cully, D. 502
Cunfer, A. R. 449
Curran, T. 195, 346
Cutler, B. 481, 502–503
Cutshall, J. L. 242, 479
Dahl, L. C. 478
Dale, A. M. 178
Dale, H. C. A. 64, 83
Dalgleish, T. 231
Dalla Barba, G. 244
Dallam, S. J. 234
Dallas, M. 285
Damasio, A. R. 145, 149, 177, 372

- Damasio, H. 149, 372
Daneman, M. 101, 103–104, 108
Dang-Vu, T. T. 391
Dannenbaum, S. E. 442
Darling, S. 484
Darsaud, A. 391
Daselaar, S. M. 247, 458
Dave, A. S. 390
Davidson, P. S. R. 230
Davies, G. M. 361
Davies, S. 216, 466
Davis, L. 233
Davis, M. 236
Davis, S. 147
Day, L. 57
De Beni, R. 539
De Frias, C. 439
De Renzi, E. 244, 387
Deary, I. J. 441–442
DeCasper, A. J. 406, 408
Deepröse, C. 145
Deese, J. 162, 172, 195, 416
Deffenbacher, K. A. 485, 500
Delaney, P. F. 536
Delaney, S. M. 140
Della Sala, S. 62, 67, 98–99, 241, 442, 460, 464–465, 510
DeMarie, D. 413
Demeter Gy. 512
Denes, G. 244
Depue, B. E. 346
Desmond, J. E. 179
Desseilles, M. 391
Dexter, H. R. 502
DeZeeuw, C.I. 180
Di Vesta, F. J. 89
Dickinson, A. 176
Diener, C. 330
Diener, E. 330
Dihle, P. H. 243
Dismukes, K. 513–515
Dismukes, R. K. 515
Disterhoft, J. F. 375
Dodhia, R. M. 515
Dodson, C. S. 480
Dolan, R. J. 150
Dolcos, F. 223, 247, 458
Doody, R. S. 465
Dooling, D. J. 158–159, 208, 278
Douglas, K. 529–530
Downes, J. J. 223–224
Drivdahl, S. B. 474
Dropik, P. L. 406
Druchman, D. 145
Dubinsky, R. M. 465
Dubois, B. 211
Ducrocq, F. 236
Dudai, Y. 299
Dueck, A. 160
Dumay, N. 390
Duncan, J. 116, 270
Dunchaine, B. C. 486
Dunning, D. 491
Dussault, D. 509
Düzel, E. 150, 383
D'Ydewalle, G. 449
Dysart, J. 494
Dywan, J. 452
Eacott, M. J. 402
Eakin, D. K. 477
Ebbesen, E. B. 498, 500–501
Ebbinghaus, H. 21, 36, 39, 119–122, 130, 152, 156–157, 161, 181, 294–296, 352, 367
Edison, S. C. 425
Ehlers, A. 238
Eich, E. 243, 274
Eich, J. E. 272
Eichenbaum, H. 302
Eilertsen, D. E. 501
Einstein, G. O. 449, 507, 518, 523–524
Einstein, G. P. 521
Eisenstadt, D. 499
Eldridge, M. 258
Elliot, D. 64
Ellis, N. 552
Ellis, N. C. 143
Emerson, M. J. 44, 88
Emslie, H. 393, 451
Engle, R. W. 44, 104–105, 107–109, 117, 136

- Englekamp, J. 447
Engstler-Schooler, T. Y. 492
Enright, M. 407
Entwistle, N. 547
Erdelyi, M. H. 332, 340, 351–353
Erickson, J. R. 479
Ericsson, K. A. 110–111, 121, 536–537, 545, 554
Erixon-Lindroth, N. 460
Eslinger, P. J. 372
Eysenck, M. W. 546
- Fagen, J. W. 407
Farah, M. J. 72, 198, 200, 490
Farde, L. 460
Faries, J. M. 216
Farrand, P. 551
Farrell, S. 64
Faulkner, D. 453
Fausey, C. M. 275
Fearneyhough, C. 97
Feng, C. 89–91
Fernandes, M. A. 257
Ferron, J. 413
Fifer, W. P. 406, 408
Finke, R. A. 90
Fischman, D. 89
Fisher, R. P. 169, 495–496
Fishman, D. L. 335
Fivush, R. 421, 424–427
Fleischman, D. A. 464
Fletcher, P. C. 345
Flores, L. 57
Flynn, J. R. 438, 440
Foa, E. B. 235
Fogarty, S. J. 273
Foley, M. A. 228
Fox, H. C. 441
Fox, P. W. 536
Frackowiak, R. S. J. 112
Francoeur, E. 234
Franklin, N. 288
Franks, J. J. 168, 259
Freedman, M. 240, 348
Freschi, R. 241
- Freud, A. 332
Freud, S. 232, 332–333, 337, 343, 365, 424, 428, 507
Frey, D. 231
Friedman, N. P. 44, 105, 108
Frieman, J. 536
Friston, K. J. 150
Frith, C. D. 112, 246, 458
Fritz, C. O. 542
Fromhoff, F. A. 421
Fujii, T. 539
Fulero, S. 494
Funahashi, S. 111
Funnell, E. 211
Fuster, J. M. 110
- Gabrieli, J. D. 270, 464
Gabrieli, J. D. E. 178–179, 375
Gabrieli, S. W. 344
Gadian, D. G. 177, 187, 382
Gainotti, G. 197
Gais, S. 391
Galanter, E. 81
Galton, F. 89, 221, 386, 398
Gardiner, J. M. 285, 382–383
Gargano, G. J. 335
Garrard, P. 461
Garrud, P. 147
Garry, M. 234
Garven, S. 431
Gary, H. E. 392
Gaskell, M. G. 390
Gathercole, S. E. 85–87, 104–105, 410–411, 415
Gauld, A. 158, 208
Geffen, G. 393–394
Geiselman, R. E. 335, 495–496
Gemba, H. 345
George, J. 284
Geraerts, E. 15, 359–360, 362–365
Giambra, L. M. 451
Gibertoni, M. 418
Gilbertson, M. 237
Gilchrist, P. T. 509
Gilhooly, K. J. 90

- Gilmartin, K. 185
Glanzer, M. 52, 284
Glaze, J. A. 161
Glenberg, A. M. 54, 170–171
Glisky, E. L. 230
Glover, G. H. 179, 344
Glover, J. A. 104
Glück, J. 223
Gluck, M. A. 375
Glucksberg, S. 193
Godden, D. R. 270–271
Goernert, P. N. 354, 357
Gold, A. 412
Gold, D. 464
Gold, J. M. 302
Goldenberg, G. 372
Goldman-Rakic, P. S. 44, 110–111
Goldsmith, D. J. 223
Gollwitzer, P. M. 557–558
Gomulicki, B. R. 158
Goodman, G. S. 422, 428
Goodwin, D. W. 242, 272
Goossens, L. 443
Gorman, A. M. 284
Gotlib, I. H. 346
Govoni, R. 258
Graf, P. 138, 375
Grafman, J. 211
Grafton, S. 152
Graham, K. S. 199
Graham, T. 518
Grant, S. 92
Gray, C. 67
Gray, J. T. 421
Green, C. 170, 341–342
Green, D. M. 280
Green, R. E. A. 240
Greenberg, D. L. 246–247, 458
Greene, J. D. W. 385, 462
Greenough, W. T. 455
Greenwood, K. 487
Gretz, A. L. 54
Griffiths, H. 211
Griffiths, K. 454
Groeger, J. A. 497
Groeneweg, J. 232
Gross, J. 433
Grossman, M. 212
Grossman, R. G. 392
Groth, E. 223
Gruber, H. 412
Gruber, W. 412
Gruneberg, M. 35, 522, 556
Guez, J. 445
Guinan, E. M. 240
Guskiewicz, K. M. 394
Guynn, M. J. 449
Gwyther, L. 465
Habermas, T. 216
Hackmann, A. 238
Haier, R. J. 377
Haist, F. 386
Hall, J. F. 284
Halldin, C. 460
Hammond, K. M. 72
Hampson, P. 542
Han, J. J. 426
Hancock, P. 487
Handal, A. 317
Handberg, R. B. 498
Hanten, G. 372, 392
Hanyu, K. 221
Haque, S. 221, 228
Harbluk, J. L. 380
Hardman, E. 272
Harley, K. 426
Harris, J. E. 394, 437, 516, 530, 533
Harris, L. M. 508
Harsch, N. 229
Hartley, T. 153, 180
Hartshorn, K. 405
Harvey, A. G. 236
Harvie, V. 501
Hasher, L. 443, 457, 519
Hasher, M. 443
Hashtroudi, S. 287, 478
Hastorf, A. A. 475
Hatano, G. 92
Hauer, B. 363

- Hawkins, E. R. 206
Haxby, J. V. 148
Hay, J. F. 448
Hayne, H. 403, 405–407, 422, 426, 433
Hazeltine, E. 152
Healy, A. 236
Healy, H. 231
Healy, M. R. 448
Heath, W. P. 479
Hebb, D. O. 146–148, 153
Hegarty, P. 105
Heindel, W. C. 463–464
Heinze, H. J. 150, 383
Heiss, W. D. 346
Helmers, K. F. 454
Henderson, A. S. 454
Henderson, J. M. 178, 474
Henderson, Z. 487
Henkel, L. A. 288, 354, 362
Hennessy, E. 551
Henry, J. D. 457, 519–520
Henschel, D. M. 349
Henson, R. 97
Henson, R. N. 150
Henson, R. N. A. 61
Herman, J. 360
Herrmann, D. J. 522, 530
Herron, J. E. 263
Hertel, P. T. 346
Hertzog, C. 449
Hessels, S. 481
Heuer, F. 89
Hicks, J. L. 508, 517
High, W. M. 392
Hinton-Bayre, A. D. 394
Hiorns, R. 395, 445
Hirst, W. 318
Hitch, G. J. 30, 44, 53–55, 57, 61, 63, 79–82, 96, 101, 106, 109, 116, 302, 310
Hobson, J. A. 390
Hockey, G. R. J. 52
Hodges, J. R. 199, 385, 387, 461–463, 465
Hogan, H. P. 159
Hoine, H. 242
Holcomb, P. J. 199
Holding, D. H. 97
Holdstock, J. S. 385
Holland, H. L. 495
Hollingworth, A. 474
Hollins, T. S. 481–482
Holyoak, K. J. 201
Holzman, P. 111
Hopwood, J. S. 242
Hosch, H. M. 481
Houle, S. 178
Howard, D. V. 418, 453
Howard, J. H. 418
Howard, J. H., Jr. 453
Howe, M. L. 424–425
Howerter, A. 44
Hsi, S. 90
Hsieh, S. 99
Hubel, D. H. 110
Hudson, J. 427
Hugenberg, K. 492–493
Huger, M. 418
Hughes, R. W. 28
Hull, A. J. 47
Hull, C. L. 19, 21–22
Hulme, C. 59, 63
Hunkin, N. M. 385
Hunter, I. M. L. 347
Huppert, F. A. 378, 380
Hussain, Z. 445, 551
Hutton, U. 109, 302
Hyde, T. S. 166, 176
Hyman, I. E., Jr. 216
Ihlebaek, C. 501
Iidaka, T. 458
Iijima, T. 539
Ingersoll, G. 89
Ingvar, M. 458
Inman, V. W. 442
Irion, A. L. 21
Irwin, D. E. 64
Irwin, J. 321
Isaac, C. L. 385
Ivry, R. 152

- Jackson, L. 542
Jacobs, J. 43–44, 47
Jacobs, J. W. 416
Jacoby, L. L. 285, 448, 452, 481
James, W. 135, 169–170
Janowsky, J. S. 331
Janssen, S. M. 296
Java, R.I. 455
Jelicic, M. 363
Jenkins, D. 394
Jenkins, J. J. 162, 166, 176
Jennings, J. M. 456
Jezequel, K. 236
Jobe, J. B. 454
Johnson, M. K. 206–207, 228, 287–288, 376, 448, 478
Johnson, T. 57
Johnston, W. A. 99
Johnstone, K. M. 121
Jones, D. M. 28–29, 60, 62
Jones, S. 458, 542
Jonides, J. 112–113, 116
Joormann, J. 346
Joslyn, S. L. 337–338
Jung, J. 161
Juola, J. F. 285
Jurica, P. J. 454
Jurkevich, L. M. 496
- Kalakoski, V. 544–545
Kandel, E. R. 148
Kane, M. J. 44, 108, 443
Kanwisher, N. 486
Kapur, N. 17, 187, 385, 458, 535
Kapur, S. 178
Karlin, M. B. 160
Karpicke, J. D. 127, 549
Karsh, R. 451
Kasai, K. 237
Kassin, S. M. 481
Kawas, C. 451
Kay, H. 128
Kaye, J. A. 465
Keller, T. A. 57, 267, 270, 278
Kelley, C. M. 339, 357
- Kember, D. 546
Kemper, S. 452
Keppel, G. 49
Kessler, J. 346
Kidder, D. C. 449
Kieras, D. E. 59
Kiewra, K. A. 104
Kihlstrom, J. F. 240, 242
Kim, J. K. 376
Kim, M.-S. 66
Kindt, M. 509
Kinsbourne, M. 284
Kintsch, W. 101, 110–111, 202, 205
Klauer, K. C. 62, 67
Kleinbard, J. 351–353
Kliegl, R. 454
Knight, C. 104
Knopf, M. 413
Knopman, D. S. 152
Knowlton, B. 376
Koeppel, R. A. 112
Kohnken, G. 496
Kondo, Y. 539
Konecni, V. J. 498, 500–501
Konick, A. F. 64
Kontis, T. C. 131
Kopelman, M. D. 240, 242–243, 347–348, 378, 386–387, 463
Koppel, J. 318
Kornell, N. 127
Kosslyn, S. M. 94
Kotler-Cope, S. 144
Koutstaal, W. 178, 453
Kozin, M. 230
Kraft, R. G. 104
Krampe, R. T. 121
Kraus, T. A. 54
Kravetz, S. 28
Kritchevsky, M. 348
Kroupina, M. G. 406
Krueger, L. E. 480
Kuehn, L. L. 242
Kulik, C. L. C. 548
Kulik, J. 228–230
Kulik, J. A. 548

- Kun M. 43
 Kunda, Z. 548
 Kunst-Wilson, W. R. 137
 Kuperberg, G. R. 199
 Kuyken, W. 231
 Kyllonen, P. C. 104
 Kynette, D. 452
- LaBar, K. S. 247
 Laird, A. R. 116
 Lamont, E. 104
 Lampinen, J. M. 206
 Landau, J. D. 508
 Landauer, T. K. 124–125, 127
 Lange, K. L. 464
 Langstrom, B. 459
 Lanter, J. R. 492
 Larsen, J. D. 28, 224
 Larson, M. E. 357
 Larsson, M. 224
 Lashley, K. S. 64
 Lasko, N. 236–237
 LaTanya, J. 390
 Latham, G. P. 556–557
 Lattal, K. M. 148
 Laughlin, J. E. 104
 Laulhere, T. M. 353
 LaVoie, D. 448
 Lawrence, K. A. 539
 Le Compte, D. C. 60
 LeDoux, J. 148, 149
 LeDoux, J. E. 149
 Lee, A. C. H. 199
 Lee, T. D. 453
 Leenders, K. L. 459
 Lefebvre, C. 407
 Leichtman, M. D. 222, 426
 Leigland, L. A. 331
 Leippe, M. R. 499, 502–503
 Lépine, R. 109
 Lepore, S. J. 430
 Lesgold, A. M. 173
 Leung, D. Y. P. 546
 Leveck, M. D. 454
 Lestval, P. 236
- Levin, D. T. 133, 454, 474
 Levin, H. S. 372, 392
 Levine, B. 247
 Levine, D. N. 72
 Levine, L. J. 353
 Levings, C. 454
 Levy, B. J. 302, 323, 343
 Levy, V. M. 413
 Lewandowsky, S. 59, 63–64, 492
 Lewis, M. 424
 Lewis, P. D. R. 240
 Lewis, V. 258
 Lewis, V. J. 109, 225
 Li, K. Z. H. 519
 Libon, D. 212
 Liebel, L. M. 354
 Lieberman, K. 92
 Light, L. L. 448, 452
 Lim, R. 502
 Lindenberger, U. 456
 Lindholm, T. 475
 Lindsay, D. S. 287, 363, 478, 494
 Lindsay, R. C. L. 501–502
 Linn, M. C. 90
 Linton, M. 217, 299, 318
 Liotti, M. 387
 Locke, A. J. 556
 Locke, E. A. 556
 Lockhart, R. S. 77–78, 165–167, 170, 182,
 220, 373, 547, 554
 Loess, H. 49
 Loewenstein, R. J. 243
 Loftus, E. F. 36, 188, 193, 225, 233, 471,
 477–478, 484
 Loftus, G. R. 484
 Logie, R. H. 62, 90, 93–96, 98–99, 117,
 464–465, 510
 Lomo, T. 147
 Long, J. 409
 Longman, D. J. A. 123
 Løve, T. 501
 Lowie, G. 516
 Lucas, D. 404, 407
 Lucchelli, F. 241
 Luciana, M. 459

- Luck, S. J. 65–66, 101
Lurija, A. R. 88, 533
Luwel, K. 449
Luzatti, C. 73
Lykken, D. 330
Lynch, S. 393
- McAndrews, M. P. 247
Macaulay, D. 243, 274
McCarrell, N. 259
McCarthy, R. A. 387
McClelland, J. L. 198, 200, 389
McCloskey, C. G. 229
McCloskey, M. E. 193
McConnell, J. 93
McCrea, M. 394
McDaniel, M. A. 128, 449, 507, 518, 521,
523–524
McDermott, K. B. 128, 146, 195, 416–417
MacDonald, W. T. 49
McDonough, L. 406
McEwen, B. 237
McFarland, K. 394
McGaugh, J. L. 239, 293
McGeoch, J. A. 21, 49, 320
McGlinchey-Berroth, R. 375
McGorty, E. K. 485
MacKay, D. G. 451
McKee, R. D. 406
Macken, W. J. 28, 60, 62
McKenna, P. 111, 245
MacKenzie, T. B. 243
McKiernan, F. 467
MacKinnon, D. P. 495
McKinnon, M. C. 247
Macko, K. A. 114
McKone, E. 302, 418, 486–487, 490
McLachlan, D. R. 380
McLellan, L. 392
MacLeod, C. 231
MacLeod, C. M. 350
MacLeod, M. D. 316, 326
MacLeod, M. S. 519
McManus, I. C. 547
McMillan, K. M. 116
- McNamara, T. P. 195
McNaughton, B. L. 389, 390
McNeil, D. 252
McPherson, F. 538, 554
Macrae, C. N. 316, 350
McRae, K. 197, 200–201, 213
Madalena, J. 64
Magnussen, S. 501
Maguire, E. A. 180–181, 187, 383, 458,
535–536
Mahadevan, R. S. 536
Mailer, N. 121
Major, B. 231
Malony, L. M. 461
Malpass, R. S. 431
Mandler, G. 22, 138, 175, 285, 375
Mandler, J. M. 406
Mangels, J. A. 454
Mann, D. M. A. 177, 463
Mannes, S. M. 202
Manns, J. R. 177, 384
Mäntylä, T. 449, 510
Marando, L. 502
Marburger, W. 225
Marcoen, A. 443
Margoliash, D. 390
Marian, V. 275
Maril, A. 178
Markowitsch, H. J. 346
Marmar, C. 236
Marom, M. 445
Marques, J. F. 199–200
Marsden, C. D. 459
Marsh, E. J. 128
Marsh, R. L. 508, 517
Marshall, S. W. 394, 477
Marsiske, M. 454
Martin, A. 148, 197, 200–201
Martin, M. 519
Masters, R. S. W. 141–142
Mather, M. 330–331, 335
Mathews, A. 231
Mathews, R. C. 144
Matzel, L. D. 148–149
May, C. P. 443

- Mayes, A. 378
Mayes, A. R. 385
Mayfield, S. 524
Mayhorn, C. B. 449
Maylor, E. A. 449, 510
Mayoh, L. 338
Means, B. 224
Mechanic, A. 170–171
Meeter, M. 296–297
Meier, D. 459
Meiser, T. 62
Melinder, A. 428
Melnyk, L. 431
Melton, A. 321
Meltzer, M. L. 369–370
Meltzoff, A. N. 406
Memon, A. 481, 496
Mensink, G. 304
Mento, A. J. 557
Menzies, R. G. 508
Merckelbach, H. 362–363
Merikle, P. M. 103
Merrick, A. 556
Merskey, H. 243
Mervis, C. B. 192
Messo, J. 484
Metcalf, J. 127
Meudell, P. R. 378
Meyer, D. E. 59, 195
Michael, T. 238
Miles, C. 272
Miller, E. 462
Miller, G. A. 46, 81, 107
Miller, J. 493
Miller, P. 487
Miller, R. 149
Mills, J. A. 380
Milne, R. 496
Milner, B. 36, 68, 177, 370, 377
Mingay, D. J. 224
Mishkin, M. 114, 177, 180, 187, 382–383
Mlyake, A. 30, 44–45, 87–88, 105, 108
Moè, A. 539
Moffat, N. 466
Mojardin, A. H. 416
Molander, B. 439, 443
Momen, N. 474
Monsell, S. 99
Monty, R. A. 451
Moore, P. 212
Moore, P. J. 498
Moreines, J. 373, 378
Morillion, M. 407
Morrell, R. W. 449
Morris, C. D. 168–169
Morris, J. 150
Morris, J. S. 150
Morris, P. E. 35, 541–542, 547, 556
Morris, R. G. 147, 464
Morrissette, N. 524
Morton, J. 28, 361
Moscovitch, M. 149, 178, 247, 257, 389, 408, 463
Moynan, S. C. 355–356
Mueller, J. H. 313
Mueller, S. T. 59
Mueller-Johnson, K. 480
Mugikura, S. 539
Müller, G. E. 305
Murata, T. 458
Murdok, B. B., Jr. 28, 48
Murdock, T. 235
Murnane, H. 316
Murphy, K. 418
Murray, A. C. 60
Murray, J. D. 210
Murray, R. F. 302
Murre, J. M. 296
Murre, J. M. J. 389
Musen, G. 376
Nadel, L. 149, 389
Nader, K. 149
Nairne, J. S. 24, 59, 62–63, 302
Naveh-Benjamin, M. 258, 445–448, 456
Neary, D. 211, 378, 463
Neath, I. 24, 34, 54, 59, 63, 146
Nebes, R. D. 221
Neely, A. S. 458
Neely, J. H. 305

- Neisser, U. 23, 28, 35, 129, 216, 229, 231, 238, 275
Nelson, C. 409
Nelson, C. A. 403, 408–409
Nelson, K. 420, 424–427
Neshige, R. 458
Nestoiko, J. F. 324
Neuschatz, J. S. 206
Nichelli, P. 387, 418
Nichol, E. 542
Nickerson, R. S. 314
Nigam, A. 224
Nilsson, L.-G. 130, 438–439, 442, 447, 449, 455
Nimmo, L. M. 63
Nimmo-Smith, I. 225, 393, 451
Nissen, M. J. 152, 243
Nitsch, K. 203–204, 214, 259
Noice, H. 554–555
Noice, T. 554–555
Noll, D. C. 116
Nordberg, A. 459
Norman, D. A. 95–96
Norman, K. A. 452
Norman, S. 453
Norris, D. 61, 63, 302
Nowinski, J. 513–515
Nyberg, L. 438–439, 458
Nystrom, L. E. 116

Oakes, M. A. 337–338
Oberauer, K. 59
O'Brien, D. 537
Ochera, J. 361
Ochsner, K. N. 344
O'Connell, B. A. 242
Oddy, M. 394
O'Donnell, V. M. 392
Oertel, W. H. 459
Oh, S.-H. 66
Ohman, A. 150
O'Keefe, J. 147
Oliver, W. L. 554
Olson, E. A. 482
Omori, M. 458

Ono, Y. 187
Opwis, K. 412
O'Regan, J. K. 133
O'Reilly, R. C. 389
Ornstein, T. 111
Orr, S. 237
Orrell, M. 466
Ortony, A. 206
Osawa, K. 92
Osler, S. 259
Owen, A. M. 116, 199

Pacteau, C. 142
Page, M. P. A. 61, 63, 302
Paivio, A. 162–163, 181
Palmer, J. C. 477
Palmer, S. E. 207
Papagno, C. 62, 83, 85, 87
Park, D. C. 448–449, 521
Park, S. 111
Parker, E. S. 293–294
Parkin, A. J. 448, 455
Parkinson, S. R. 442, 457
Pashler, H. 126–127, 129, 549–550
Pashler, H. E. 258
Patterson, K. 199, 461, 463
Patterson, K. E. 487–488, 490
Paulesu, E. 112–113
Pavlov, I. P. 135, 348
Payne, D. G. 353
Payne, R. B. 453
Pearlstone, Z. 173
Pearson, D. G. 90–91
Pelosi, L. 458
Penrod, S. 481
Penrod, S. D. 485, 502–503
Perfect, T. J. 137, 316, 481–482
Perlmutter, L. C. 451
Perri, R. 73
Perruchet, P. 142
Perry, R. J. 465
Petersen, A. C. 90
Petersen et al. 461
Peterson, C. 373–374, 421, 422, 425
Peterson, L. R. 48–49

- Peterson, M. J. 48–49
Petersson, K. M. 458
Petro, S. J. 530
Pezdek, K. 347
Phillips, L. H. 457, 519
Phillips, L. W. 50, 52
Piaget, J. 406
Pickel, K. L. 484
Pickering, A. 484
Pickering, S. J. 104–105, 410
Pickrell, J. E. 234
Piercy, M. 378, 380
Pillemer, D. B. 222, 426
Pillon, B. 211
Pilzecker, A. 305
Pinto, A. da Costa 53
Pipe, M.-E. 422, 428, 432, 546
Pitman, R. 236–237
Plake, B. S. 104
Pleydell-Pearce, C. W. 225, 246
Polson, P. G. 110
Posner, M.I. 64
Postman, L. 50, 52, 305, 349
Pötter, U. 456
Powell, B. 242
Prentice, W. C. H. 160
Pressley, M. 414
Preston, E. L. 206
Pribram, K. H. 81
Priestley, G. 432
Prince, S. E. 247, 458
Pritchert, J. W. 262
Prull, M. W. 448
Puglisi, J. T. 448
Pyszora, N. M. 242
- Quas, J. A. 422
Querleu, D. 407
Quillian, M. R. 35, 189–193, 451
Quinn, G. 93
- Raaijmakers, J. G. 304
Rabbitt, P. 437
Radomsky, A. S. 509
Raeburn, V. P. 28
Rajaram, S. 448
Rall, E. 518
- Ramaekers, J. G. 459
Ramponi, C. 285
Ramsay, D. 424
Randolph, C. 394
Rauch, S. M. 499
Rough, M. R. 552
Rawlings, J. M. P. 147
Raye, C. L. 228
Raymond, D. S. 496
Raz, N. 458
Read, D. 481
Reale, L. 378
Reber, A. S. 142–143
Redelmeier, D. A. 99
Reed, J. M. 384
Reese, C. M. 523
Reese, E. 426
Reid, R. L. 541
Reiman, E. 195
Reineck, R. 459
Reisberg, D. 89
Renard, X. 407
Rendell, P. G. 450
Rensink, R. A. 133
Rescorla, R. A. 348
Rettinger, D. A. 105
Reuter-Lorenz, P. A. 458
Reyna, V. F. 415–416
Ribot, T. R. 386, 389, 398
Riby, L. M. 444
Rice, H. J. 247
Richards, P. 547
Richardson, J. T. E. 546
Richardson, S. L. 449
Richardson-Klavehn, A. 150, 265, 267, 285
Richmond, J. 403, 408–409
Rideout, R. 421
Riggs, D. S. 235
Rips, L. J. 192
Risse, G. 376
Robbins, T. 97
Robbins, T. W. 345
Roberts, E. 542
Roberts, N. 385
Roberts, S. 432
Robertson, E. 344

- Robins Wahlin, T. B. 460
Robinson, J. A. 216
Robinson-Riegler, B. 521
Rochon, E. 59
Rockland, C. 149
Roebbers, C. M. 430
Roediger, H. L. 140, 146, 195, 416–417, 549
Roediger III, H. L. 127–128
Rohrer, D. 126, 549
Rönnlund, M. 438–439, 455
Rosch, E. H. 192
Rosielle, L. J. 133
Ross, D. F. 491
Ross, J. 539
Ross, J. L. 243
Rothbaum, B. O. 235–236
Rotte, M. 178
Rovee-Collier, C. K. 403–405, 407
Roy, D. F. 496
Rubenstein, H. 164
Rubin, D. C. 131, 216, 221, 223, 230,
238–240, 246–247, 261, 401, 443
Rugg, M. D. 38, 178
Rumelhart, D. E. 206
Rundus, D. 52
Russell, W. A. 162
Russell, W. R. 393
Russo, R. 418
Rustings, C. L. 454
Ryan, J. 47, 415
Ryan, L. 274
- Saariluoma, P. 544–545
Sadato, N. 458
Saeki, E. 88
Safer, M. A. 473
Sahakyan, L. 339, 357
Saito, S. 88
Salame, P. 59–60
Salmon, D. P. 463–464
Salmon, K. 317
Salthouse, T. A. 445, 455–456, 461
Sandblom, J. 458
Sanders, H. I. 385
Sanders, K. 236
- Sapolsky, R. 237
Sara, S. J. 390
Sargant, W. 240
Sasaki, K. 345
Saults, J. S. 57
Sayfan, L. 428
Scaggs, W. J. 133
Scarberry, N. C. 354
Schacter, D. 195, 408
Schacter, D. L. 17, 138–140, 152, 178, 240,
242–243, 265, 267, 348, 380, 453
Schafe, G. 149
Schank, R. C. 205
Scharff, K. 451
Schatzow, E. 360
Schefflin, A. W. 234
Schilder, P. 348
Schmidt, H. G. 555
Schmidt, R. A. 202
Schmoick, H. 229
Schneider, W. 412–414, 430
Schooler, J. W. 362–363, 492
Schott, B. H. 150
Schreiber, T. A. 477
Schulz, L. E. 331
Schulz, R. W. 161
Schumann-Hengsteler, R. 519
Schvaneveldt, R. W. 195
Schwarz, N. 521
Scott, V. 144
Seib, H. M. 499
Sekuler, A. B. 302
Sekuler, R. 302
Sellen, A. J. 516
Semmler, C. 480
Sergent, J. 487
Sergent-Marshall, S. 477
Seymour, T. L. 59
Shah, P. 30, 45, 87, 105
Shaibe, D. M. 60
Shallice, T. 62, 70–71, 78, 95–96, 116–117,
197
Shank, H. 524
Sharpe, H. 246
Shaw, J. S. 317

- Sheingold, K. 401
Shelton, J. R. 197
Shenton, M. 237
Shepard, R. N. 89, 90–91, 94
Shibasaki, H. 458
Shiel, A. 392
Shiffman, H. 221, 386
Shiffrin, R. M. 24–25, 77–78, 116
Shimamura, A. P. 385–386, 454, 464
Shimp, T. A. 136
Shoben, E. J. 192
Shors, T. J. 148
Shostak, L. 59
Shriver, E. R. 492–493
Shults, C. W. 463
Shute, V. J. 104
Siegler, R. S. 409
Signoret, J. L. 487
Simcock, G. 422, 426
Simmonds, D. C. V. 98
Simon, H. A. 185
Simons, D. J. 133, 473
Simons, J. S. 199
Siri, S. 199
Sirigu, A. 211
Sitnikova, T. 199
Skowronski, J. J. 239
Slamecka, N. J. 313–314
Slater, E. 240
Slayton, K. 90
Slee, J. 418
Small, B. J. 439
Smith, E. E. 112–113, 116, 192, 228
Smith, G. 510
Smith, J. 454
Smith, P. 449, 508
Smith, R. E. 521–523
Smith, S. 464
Smith, S. M. 170, 272, 355–356
Snell, H. K. 242
Snowden, J. 211, 463
Soloway, R. M. 530
Sovago, J. 460
Spector, A. 216, 466
Spellman, B. A. 323, 326
Spence, M. J. 432
Spierling, G. 25–26, 28, 40
Speyer, J. 338
Spiegel, D. 235
Spiers, H. J. 180–181, 187
Spinks, H. 231
Spinnler, G. 71
Spinnler, H. 98–99, 442, 444, 460, 462, 464
Spiro, R. J. 278
Sporer, S. L. 481
Sproston, K. A. 547
Squire, L. R. 30–31, 34, 138, 155, 177, 229, 270, 299, 345, 348, 375–378, 384–386, 389, 406, 458
Srinivas, K. 140
St George-Hyslop, P. H. 460
Stafford, L. 57
Stanhope, N. 240, 463
Stanley, W. B. 144
Stark, H. A. 139
Stark, K. 349
Starr, J. M. 441–442
Staubli, U. 148
Stebly, N. M. 494
Stefanek, J. 413
Stegmann, Z. 104
Stephens, D. L. 104
Stephenson, G. M. 158, 208
Stern, J. 242
Stevens, J. C. 465
Stevenson, J. A. 54, 242
Stewart, E. W. 136–137
Stewart, P. 437
Stickgold, R. 390
Storm, B. C. 324
Strayer, D. L. 99
Stroud, J. N. 480
Stuart, G. 59
Stuss, D. T. 186
Styles, E. A. 99
Suengas, A. G. 228
Sulin, R. A. 158–159, 208
Sullivan, M. W. 404, 407
Sumby, W. H. 284
Sunderland, A. 394, 437

- Sunshine, P. 89
Suppes, P. 188
Surprenant, A. 24, 34, 63, 146
Suzuki, M. 539
Svoboda, E. 247
Swanson, J. M. 447
Swanson, K. L. 216
Swets, J. A. 280
Sykes, R. N. 35, 556
- Szegedi M. 43
- Tacchi, P. C. 227
Taguchi, K. 552–553
Takahashi, S. 539
Talarico, J. M. 230
Tallis, F. 509
Tam, L. 52
Teasdale, J. D. 273
Tellegen, A. 330
Tenney, Y. J. 401
Tesch-Römer, C. 121
Thierry, K. L. 432
Thoma, V. 150
Thompson, C. P. 190, 536
Thompson, P. 430
Thompson, W. C. 239
Thomsen, D. K. 229
Thomson, D. M. 491
Thomson, J. A. 57
Thomson, N. 64, 92, 258–259, 450
Thornton, A. 245
Tibshirani, R. J. 99
Tickner, A. H. 98
Titran, M. 407
Tkachuk, M. J. 54
Toglia, M. P. 206, 491
Tollestrup, P. A. 485, 501
Tolman, E. C. 19, 22
Tomaiuolo, F. 73
Toth, J. P. 481
Towse, J. N. 109, 302
Tranel, D. 149, 177
Treyens, J. C. 208–209
Tsujimoto, T. 345
- Tubb, V. A. 481
Tuckey, M. R. 475–476
Tuholski, S. W. 104
Tulving, E. 22, 32–33, 139, 155, 165–167, 169, 172–174, 176, 178–179, 186–187, 228, 240, 259, 263, 285, 298, 348, 383, 432, 496
Turk, D. 57
Turner, M. L. 107, 109
Turner, T. J. 205
Turriziani, P. 73
Turtle, J. W. 485
Turvey, M. T. 28
Twitmyer, E. B. 135
Tyerman, A. 394
Tyler, L. 463
- Underwood, B. J. 49, 161, 309, 312, 349
Ungerleider, L. G. 114, 148
- Vaidya, C. J. 418, 420, 464
Vaiva, G. 236
Valentine, E. R. 458, 534–535
Valentine, T. 85, 484, 494
Vallar, G. 62, 71, 78, 83, 85, 109
Van Breukelen, G. J. P. 555
Van Broeckhoven, C. 439
Van den Hout, M. 509
Van der Meulen, M. 95
Van Der Ven, C. 346
Van Dyck, T. 101
Van Hoesen, G. W. 372
Van Paesschen, W. 177, 187
Vargha-Khadem, F. 177, 180, 187, 381–384
Vecchi, T. 73
Vela, E. 272
Velten, E. 273
Vergani, C. 73
Verhaeghen, P. 443
Vogel, E. K. 65–66, 101
VogI, R. J. 536
Vokey, J. R. 143
Von Wright, J. M. 28
Vigotszkij, L. S. 88

- Wade, E. 451
Wade, K. A. 234
Wagenaar, W. A. 218–220, 224, 232
Wager, T. D. 44
Wagner, A. D. 178, 180
Wahlin, A. 460
Wahlin, T. B. 460
Waldfogel, S. 330
Walicke, P. A. 463
Walker, W. R. 239
Wallace, W. T. 261, 455
Walter, A. A. 159
Walter, B. M. 448
Walter, W. G. 22
Wang, P. L. 240
Wang, Q. 221–222, 348, 426
Ward, G. 52
Warfield, T. D. 121
Warhaftig, M. L. 496
Warren Piper, D. 546
Warrington, E. K. 33, 62, 70–71, 78, 138, 140, 197, 370, 373, 375, 379, 381, 385
Watanabe, O. 187
Waters, G. S. 59
Watkins, K. E. 177
Watkins, M. J. 187, 305
Watson, M. 392
Watts, F. N. 231
Watts, K. 437
Wearing, H. 106, 369, 372, 410
Weaver, C. 346
Weaver, G. 536
Webb, S. 408
Weber, N. 480
Weber-Luxenburger, G. 346
Weiner, N. 22
Weisel, T. N. 110
Weiskrantz, L. 33, 138, 140, 375, 379
Weist, R. M. 413
Weldon, M. S. 314
Welford, A. T. 453
Wells, G. L. 482
Welsh, A. 59
Wenner, J. A. 406
Wenzel, A. E. 239
West, W. C. 199
Wetzler, S. E. 221
Wewerka, S. S. 406
Whalley, L. J. 441–442
Wheeler, M. A. 186, 188, 349–350
Whitecross, S. 246
Whiteman, M. C. 441
Whitfield, C. L. 234
Whitten, W. B. 52
Wible, C. G. 229
Wickelgren, W. A. 47
Wight, E. 92
Wilding, E. L. 263
Wilding, J. M. 458, 534–535
Wiley, J. 208, 210
Wilkins, A. J. 516
Willander, J. 224
Williams, H. L. 216
Williams, J. M. G. 231
Willingham, D. B. 453
Willingham, D. D. 243
Wilson, B. 72, 96–97, 244–245, 385, 395, 445, 453
Wilson, B. A. 17, 129, 386, 395, 466
Wilson, L. 67
Wilson, M. A. 390
Winblad, B. 459
Winder, B. C. 547
Winocur, G. 380
Winograd, E. 530
Winter, E. 453
Winzenz, D. 173
Wise, R. A. 473
Wishart, L. R. 453
Wittgenstein, L. 192
Wittlinger, R. P. 296
Witzki, A. H. 44
Wixted, J. T. 549
Wolfe, T. 354
Wood, J. M. 431
Wood, R. E. 557
Woodman, G. F. 65–66, 101
Woods, B. 466
Woods, R. 216
Woods, R. T. 467

-
- Woollett, K. 181
Worthley, J. S. 451
Wright, B. M. 453
Wright, D. B. 480
Wright, T. 63
Wyer, R. S. 231
- Yamada, H. 458
Yarnell, P. R. 393
Yasuda, K. 187
Yiend, J. 231
Yonekura, Y. 458
Yonelinas, A. P. 285–286, 302
Young, A. W. 72
Young, S. G. 492
- Yuille, J. C. 242, 479, 485
Yun, L. S. 195
Yussen, S. R. 413
- Zacks, R. T. 178, 443, 519
Zajonc, R. B. 137
Zalla, T. 211
Zanobia, E. 71
Zarrow, M. 224
Zhao, Z. 67, 179
Zoccoli, S. 529
Zola-Morgan, S. 386–387
Zonderman, A. B. 451
Zuckerman, M. 231
Zusman, R. 236

TÁRGYMUTATÓ

- acetilkolin 465
- ADHD (figyelemhiányos hiperaktivitás zavar) 105
- agyi folyamatok
 - előhívás szándékos elnyomása 344–346
 - emlékezet 176–178
 - epizodikus emlékezet 176–181
 - önéletrajzi emlékezet 244–248
 - szemantikus emlékezet 196–201
 - tanulás 146–152
 - lásd még* agyi struktúrák, traumás agysérülés
- agyi képpalkotó eljárások 38–39
 - előhívás szándékos elnyomása 344–346
 - epizodikus emlékezet 178–181
 - munkamemória 111–116
- agyi struktúra 37
 - fejlődés 407–409
 - öregedés 457–460
- Ajtók és Emberek Teszt 382, 444, 448, 462
- akaratlan emlékek 238–240
- aktivációs szint 255
- alkohol *lásd* Korszakov-szindróma
- állapotfüggő emlékezet 272–273
- álszóismétlési teszt 85
- általános ismeretek 412
- alvás 145, 390
- Alzheimer-kór 460–467
 - amiloidplakkok 460
 - diagnózis 36, 460
 - epizodikus emlékezet 460, 462
 - felejtés 387–388, 462–463
 - figyelem 98–99
 - implicit emlékezet 463
 - kezelés 465–467
 - kialakulás 460–461
 - munkamemória 464–465
 - neurofibrilláris kötegek 460
 - realitásorientációs tréning 466–467
 - reminiscencia-terápia 467
 - szemantikus emlékezet 463–464
- amnézia 369–399
 - amnéziakutatás 370–371
 - anterográdn amnézia 187, 372–377
 - Clive Wearing 17, 32
 - disszociatív identitás zavar 242–243
 - elméletek 377–385
 - előhívás 379
 - explicit vs. implicit emlékezet 268–269
 - fejlődési amnézia 381–385
 - feldolgozási szintek 378
 - forrásamnézia 380
 - gyorsabb felejtés 378
 - infantilis amnézia 221, 304, 401–402, 424–425
 - kontextuális feldolgozás 379–380
 - modális modell 380–381
 - organikus háttérű zavarok 243–244
 - poszttraumatikus amnézia 372, 392–393
 - pszichogén amnézia 240–243, 333, 346–347
 - retrográd amnézia 187–188, 244, 372, 385–393
 - situációs specifikus amnézia 241–242, 347
 - tranzienst globális amnézia 372
 - traumás agysérülés 391–397
- amnézia modális modellje 380–381
- amnéziaszűrő 403

- amygdala 148–150
 anterográd amnézia 187, 372–377
 annesztikus szindróma 373–376
 hedonikus adaptáció 376
 összetett rendszerek ellenőrzése 376
 tanulás 375–376
 arcfelismerés 486–494
 egészséges feldolgozás 490
 emlékezés arcokra 487–490
 prozopagnózia 486
 rasszhatás 492–493
 tudattalan átvitel 491
 verbális beárnyékolás 491–492
 arcvakság 486
 artikulációs elnyomás 56–58, 465
 asszociatív blokkolás 319–320, 322
 asszociatív deficit hipotézis 446
 asszociatív kitanulás 320–322
 átélt szelf 225
 automatikus döntéshozatal 95
 autoetikus tudatosság 228
 autonóm idegrendszer 236–237
- β (béta) 283
 „bedobnak a mély vízbe” módszer 143–144
 Broca-mező 112
 bromokriptin 459
- célemlék erőssége 261, 281
 célemlék/célelem 253–254
 célkitűzés-elmélet 556–557
 Clive Wearing 17, 32
 Cloze-módszer 164
 Corsi-kocka feladat 66–67, 71
 Corsi-kockával mért terjedelem 67
- csecsemőkori emlékezet 403–409
 emlékezeti fejlődés alapelvei 407
 explicit emlékezet 403–409
 forgójátékmozgatás-megerősítési feladat
 404–405, 407
 implicit emlékezet 403–405, 408
 késleltetett utánzás 406–407
 kivonat-feladat 407
 kognitív idegtudomány 407–409
 legkorábbi életkor 407
 csoportosítás 413–414
- d' (d vessző) 282
 Deese–Roediger–McDermott-paradigma
 416
 deklaratív emlékezet *lásd* explicit
 (deklaratív) emlékezet
 demencia
 időskori demencia 460
 szemantikus demencia 211, 463, 465
 depresszió 231, 273, 359, 437
 diszexekutív szindróma 245
 disszociatív identitászavar (többszörös
 személyiség) 242–243
 DNS-teszt 473
 donepezil 465
 dopamin 458–459
- echoikus emlékezet 29
 egysejt-regisztráció 110–111
 egyszerű bemutatási hatás 137
 együttműködési gátlás 314–315
 elaboratív ismétlés 171
 elektroencefalogram (EEG) 38, 178
 élettörténeti narratíva 223
 elfojtás 232, 332, 343, 365
 elfojtott emlékek visszatérése 332, 365
 ellenőrző figyelmi rendszer (SAS) 95–96
 élményszerű előhívás 216, 285–286, 297
 elmetérképek 550–552
 elnyomás 332
 elnyújtott előhívás 125–129
 elosztott gyakorlás 122–125
 előhívás 251–290
 aktivációs szint 255
 amnéziában 378
 asszociációk 254
 célemlék erőssége 261, 281
 célemlék/célelem 253–254
 eredményesség tényezői 256–265
 és emlékezeti megtartás 300
 feladatok 265–270
 felismerési emlékezet 278–287
 folyamat 253–255

- forrásmonitorozás 287–288, 432, 478
 hívóinger-célemlék asszociációs erősség 260
 hívóingerek 254
 hívóingerek relevanciája 258–259
 hívóingerekre irányuló figyelem 257–258
 hívóingerek száma 260–261
 ismételt próbálkozások 351–354
 kódolásspecifikussági elv 260, 496
 kontextuális hívóingerek 264–265
 kontextusfüggő emlékezet 270–275
 „nyelvemen van” jelenség 252–253
 rekonstruktív emlékezet 276–278
 stratégia 125, 262
 „szemem sarkában” jelenség 353
 tartalomcímkezhetség 254
 terjedő aktiváció 193–195, 255
 üzemmód 263–264
lásd még visszanyert emlékek, előhívás elnyomása
 előhívás erőssége 547–548
 előhívás kiváltotta felejtés (RIF) 315–319, 321–323
 előhívás szándékos elnyomása 341–346
 agyi mechanizmusok 344–346
 gondolj/ne gondolj paradigma 342–344
 negatív kontroll hatás 343
 pozitív kontroll hatás 343
 totális emlékezeti kontroll hatás 343
 előhívás-gyakorlási paradigma 315–316
 előhívási gátlás hipotézis 340
 előhívási üzemmód 263–264
 előhívás-specifikusság 325
 előkészítő figyelmi és emlékezeti folyamatok elmélete (PAM) 521, 523, 525–526
 elterelő ingerek 279
 emlékezet 17–42
 emlékezet pszichológiája 20–23
 emlékezeti dudor 221–224
 emlékezeti folyamatok 24
 emlékezeti mankók 530–533
 emlékezeti stratégiák 413, 538–546
 emlékezeti táruk 24
 „emlékezeti szondázás” 221–225
 emlékezeti terjedelem 45–47
 emlékezőművészek 533–537
 emlékszem/tudom eljárás 285–286, 383
 entorhinális kéreg 384
 epizodikus emlékezet 31–33, 155–184
 Alzheimer-kór 460, 462
 emlékezeti torzítás 160
 és az agy 176–181
 feldolgozási szintek 78, 165–167
 feldolgozási szintek korlátai 167
 jelentés és emlékezet 161–163
 kontextuális feldolgozás 379–380
 mélyebb kódolás 169–171
 öregedés 444–448
 spontán felújulás 349–350
 szervezés és tanulás 172–176
 tanulás és bejósolhatóság 163–164
 transzfernek megfelelő feldolgozás 167–168
 verbális megnevezés 160
 vs. szemantikus emlékezet 186–188, 244–248
 epizodikus puffer 96, 100–103
 erősségfüggetlenség 325
 értelmetlen szótagek 59–60, 120, 161
 érzelmszabályozás 332
 érzelmi megterhelés 346–348
 eseményalapú prospektív emlékezet 516–517, 519
 eseményhez kötött fMRI 38, 179–180
 eseményhez kötött potenciál (EKP) 39, 178
 explicit (deklaratív) emlékezet 32–33
 amnéziában 269–270
 csecsemőkorban 403–409
 gyerekkorban 409–420
 fegyverfókuszhatás 483–485
 fejlődési amnézia 177, 381–385
 feladatváltás 109
 feldolgozás mélysége 167
 feldolgozás szintjei 78, 165–167, 378, 546
 felejtés 47–49
 Alzheimer-kórban 387–388, 463–464
lásd még amnézia, véletlen felejtés, szándékos felejtés

- felejtési görbe *lásd még* hipermnézia 295–297
- felhasználási viselkedés 96
- felismerési puffer 28
- felismerés kettős folyamat-elméletei 284–287
- felismerés vs. felidézés 296–297, 381–382, 447, 547
- felismerési emlékezet 278–287
- elterelő ingerek 279
 - emlékszem/tudom eljárás 285–286, 383
 - folyamatdisszociációs módszer 285–286
 - igen/nem felismerési feladat 279
 - ismerősség alapú felismerés 286
 - kényszerválasztásos felismerési feladat 279
 - kettős folyamat-elmélet 284–287
 - szignáldetekciós elmélet 280–282
 - találgatás 279
- felismerési feladatok 266, 279
- fenntartó ismétlés 171
- figyelem, érdeklődés, tudás 556
- figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD) 105
- figyelmi fókusz 97, 523
- figyelmi kontroll 96
- flashback (váratlanul felvillanó emlékkép) 235–236, 240
- fMRI (funkcionális mágnesesrezonancia-vizsgálat) 38, 41, 179–180
- kényszerválasztásos teszt 279
- fogalmak tanulása 201–205
- folyamatdisszociációs módszer (PDP) 285–286
- fonológiai hasonlósági hatás 55–57
- fonológiai hurok 45, 54–55, 57
- és a viselkedés kontrollálása 87–89
 - feladatok 410
 - használata 82–87
- forogatókönyvek 205–206, 210–212
- forgójátékmozgatás-megerősítési feladat 404–405, 407
- forrásamnézia 380
- forrásattribúciós hiba 287
- forrásmegosztás 109
- forrásmonitorozás 287–288, 432, 478
- frontális lebeny 96–97, 116, 177, 244, 374, 457
- fuga 240–241, 347
- funkcionális mágnesesrezonancia-vizsgálat (fMRI) 38, 41, 179–180
- fusiform face area (arcfelismerő agyterület) 487
- galantamin 465
- gátlás 109, 350
- együttműködési gátlás 315
 - előhívási gátlás hipotézis 338, 340
 - gátló kontroll elmélet 107–108, 326
 - latens gátlás 136–137
 - mint a felejtés oka 322–325
- generálási hatás 125, 127
- Gestalt-pszichológia 22
- gondolj/ne gondolj paradigma (TNT) 342–344
- gyerekek mint szemtanúk 427–436
- forrásmonitorozás 432
 - kikérdezés befolyásoló hatása 430
 - kontextus-helyreállítás 433
 - szóbeli beszámoló vs. rajzolás 432–433
 - szuggesztibilitás 429
- gyerekkori amnézia *lásd* infantilis amnézia
- gyerekkori emlékezet 401–436
- általános ismeretek 412
 - deklaratív emlékezet 409–417
 - deklaratív vs. implicit emlékezet 418–420
 - emlék vs. másodlagos tudás 403
 - emlékezet csecsemőkorban 403–409
 - emlékezeti stratégiák 413
 - fejlődési változások 409–417
 - gyerekek mint szemtanúk 427–436
 - infantilis amnézia 221, 304, 401–402, 424–425
 - metaemlékezet 410–411, 413–414
 - munkamemória 410–413
 - önéletrajzi emlékezet 420–427
 - szó szerinti és vázlatos emlékezet 415–417
- gyermekbántalmazás 233, 358–361, 363–364, 428

- haloperidol 459
 hangulatfüggő emlékezet 274
 hangulatkongruens emlékezet 216–217, 231, 273–274
 hedonikus adaptáció 376–377
 helyek módszere 457–459, 538–541
 helysejtek 390
 HERA-hipotézis (Féltekei Kódolási és Előhívási Aszimmetria) 178–179
 hétköznapi emlékezet 34–39, 462
 hierarchikus hálózati modell 189–193
 hipermnézia 351–353
 hipertimesztikus szindróma 294
 hippocampus 150
 agyfejlődés 407–409
 előhívás szándékos elnyomása 341
 helysejtek 390
 károsodás 177–178, 380–382, 384–385, 389, 460
 méret 237, 382
 öregedés 457–458
 rendszerszintű konszolidáció 299, 390
 tartós potenciáció 148
 hirdetés 131–132, 126
 hisztéria 243
 hívóinger-helyreállítás 355–357
 hívóingerek *lásd még* előhívás 254, 264–265
 hívóingeres felidézés 220–221, 266
 hívóinger-függetlenség 325
 hívóinger-túlterhelődési elv 305, 307, 320
 hosszú távú emlékezet (LTM) 30–34
 és munkamemória 100–102, 110–111
 és rövid távú emlékezet 43, 51, 68–69
 öregedés 444–455
 hosszú távú munkamemória 110–111
 hosszú távú recenciahatás 53
 hosszú távú tár (LTS) 77
 hozzáférhetőség/rendelkezésre állás 298
 Huntington-kór 459
 idegtudomány 36–37
 kognitív idegtudomány 407–409
 munkamemória 110–116
 idő
 emlékek kiújulása 348–350
 mentális időutazás 33, 155
 teljesidő-hipotézis 121–123
 véletlen felejtés oka 301–308
 időalapú forrásmegosztási modell 108–109
 idői alapú prospektív emlékezet 517
 időskori demencia 460
 igen/nem felismerési feladat 279
 ikonikus emlékezet 27–28
 implicit (nem deklaratív) emlékezet 30–31, 33
 Alzheimer-kórban 464
 amnéziában 269–270
 csecsemőkorban 403–409
 gyerekkorban 418–420
 közvetett emlékezeti feladatok 267–270
 öregedés 452–453
 implicit tanulás 134–145
 az agyban 149–152
 előfeszítés 34, 137–140, 150–151, 269, 375–376
 klasszikus kondicionálás 34, 135–137, 149, 348–349, 375
 komplex rendszerellenőrzés 144–145, 376
 mesterséges nyelvtanok tanulása 141–144
 öregedés 452–453
 procedurális tanulás 140–141, 152
 infantilis amnézia 221, 304, 401–402, 424–425
 kognitív szelf 424
 szociokulturális elmélet 425
 információfeldolgozási szemlélet 23
 interferencia 303–319
 előhívás kiváltotta felejtés 315–319, 323–325
 mechanizmusai 319–325
 proaktív interferencia 107, 311–312, 478
 részleges készlet-előhívási károsodás 312–314
 retroaktív interferencia 308–312, 321, 349, 478
 interferenciafüggőség 324–325
 irányított felejtés 334, 354
 alapvető eredmények 334–338
 elemmódszerű irányított felejtés 335, 339
 listamódszerű irányított felejtés 336–339

- Iris Murdoch 461, 463
 irrelevánshang-hatás 60
 ismeretek átvitele 201–205
 ismerősségalapú felismerés 286
 ismétlés és tudás 130–134
 ismétlési előfeszítés (priming) 268–269

 jelentés és emlékezet 161–163
 Jost-szabály 299

 kapcsolaterősség-függő versengés 320
 katonátónia 243
 kategóriaspecifikus zavar 197–201
 képzeleti műveletek 89–93
 keresztmetszeti vizsgálat 438–439
 keret 206
 késleltetett utánzás 405–406
 kesztyűanesztézia 243
 kettős disszociáció 70–71
 kettős kódolási hipotézis 163
 kitanulás 320–322
 klasszikus kondicionálás 33–34, 135–137, 149, 348, 375
 kódolásspecifikussági elv 260
 kódolás–tárolás–előhívás 496
 kognitív gazdaságosság 190
 kognitív idegtudomány 407–409
 kognitív interjú 495–496
 kognitív kontextusfüggő emlékezet 275
 kognitív kontroll 341–342
 kognitív szelf 424–425
 kohorszhatás 438–439
 kolinszteráz 465
 konceptuális fluencia 268
 kondicionálás *lásd* klasszikus kondicionálás
 konfabuláció 97, 227, 244–245
 konszolidáció 148–149, 299–300, 390
 kontextuális feldolgozás 379–380
 kontextuális hívóingerek 264–265
 kontextuális változás 304
 kontextusfüggő emlékezet 270–278
 állapotfüggő emlékezet 272–273
 hangulatfüggő emlékezet 274
 hangulatkongruens emlékezet 216–217, 231, 273–274
 kognitív kontextusfüggő emlékezet 275
 környezeti kontextusfüggő emlékezet 270–271
 kontextusváltási hipotézis 339–340
 konzisztenciatorzítás 210
 Korszakov-szindróma 244, 373–375, 377–378, 387, 529
 környezeti kontextusfüggő emlékezet 270–271
 központi végrehajtó 81, 95–106, 410
 közvetett emlékezeti feladatok 267–270
 közvetlen emlékezeti feladatok 265–266
 kriptomnézia 267
 kulcsszótechnika 552–554

 láncba fűzés 46
 latens gátlás 136–137
 légi katasztrófa 513–516
 longitudinális vizsgálat 438–439
 LTM *lásd* hosszú távú emlékezet

 madarak 176
 mágnesesrezonancia-vizsgálat (MRI) 39
 magnetoencefalográfia (MEG) 39
 magtudat 145
 maszkolás 27
 megtartási függvény 295
 memóriafejlesztés 529–620
 belső mnemotechnikai módszerek 533
 emlékezetsegítő eljárások 530–533
 emlékezőművészek 533–537
 külső emlékezeti mankók 530
 mnemotechnikai módszerek 538–546
 naturalisták vs. stratégisták 534–537
 vizsgáló készülék 546–558
 memóriafogas-rendszer 540–541
 memóriatréning 453–455
 mentális időutazás 33, 155
 metaemlékezet 410–411, 413–414
 mintázat 113
 mnemotechnikai módszerek 538–546
 emlékezés nevekre 542
 hatékonyság 544–546
 helyek módszere 457–459, 538–541
 memóriafogas-módszer 540–541

- verbális mnemotechnikai módszerek
542–544
- vizuális képzelet 538–542
- mobiltelefon-használat 99
- modális modell 25, 77–78
- modalitásfüggetlen vonások 62
- modalitásfüggő vonások 62
- modell 23
- Mondd El Saját Emlékeidet (MESE/
Thinking About Life Experiences, TALE)
kérdőív 216
- Morris-féle vízi útvesztő 147
- motiváció a tanulásra 129–130, 556–558
- motivált felejtés 292–293, 329–368
- elfojtás 332
- elnyomás 332
- előhívás szándékos elnyomása 341–346
- emlékek visszatérését előrejelző tényezők
348–357
- érzelemszabályozás 332
- extrém érzelmi megterhelés 346–348
- felejtési instrukció 334–340
- felejtést előrejelző tényezők 333–348
- motivált kontextusváltás 340
- pozitív torzítás 330–331
- pszichogén amnézia 333, 346–347
- szándékos felejtés 333
- visszanyert traumatikus emlékek 358–366
- motoros készségek 19, 33, 135, 146, 453
- MRI (mágnesesrezonancia-vizsgálat) 39
- munkamemória 29–30, 43–44, 77–118
- Alzheimer-kórban 464–465
- beágyazott folyamatok elmélete 106–107
- egyéni különbségek 103–105
- elméletek 105–110
- epizodikus puffer 96, 100–103
- feladatváltási hipotézis 109
- gátló kontroll elmélete 107–108
- gyerekkorban 410–413
- hosszú távú munkamemória 110–111
- idegtudomány 110–116
- időalapú forrásmegosztási modell
108–109
- képzelet és téri-vizuális vázlattömb 89–95
- központi végrehajtó 81, 95–99, 410–411
- öregedés 442–444
- téri munkamemória 113–114
- többkomponensű modell 30, 81–99,
101–102
- munkamemória-terjedelem 43–44
- működő szelf 225, 227
- művelési terjedelem 107
- naplómódszer 217–221
- negatív kontroll hatás 343
- nem deklaratív emlékezet *lásd* implicit
emlékezet
- neuropszichológiai kutatások
- önéletrajzi emlékezet 244–246
- rövid távú emlékezet 68–69
- nevekre emlékezés 496–497, 542
- „nyelvemen van” jelenség 252–253
- nyelvi redundancia 163
- nyomelhalványulás 302–303
- obszesszív-kompulzív zavar (kényszeres
zavar) 509
- ÖEI (Önéletrajzi Emlékezeti Interjú) 386
- önbecsülés 231
- önéletrajzi emlékezet 215–250
- akaratlan emlékek 238–240
- anatómia alapjai 246–247
- definíció 225
- direktív funkció 216
- élettörténeti narratíva 223
- elmélet 225–240
- élményszerű előhívás 216, 285–286
- emlékezeti dudor 221–224
- emlékezeti szondázás módszere 221–225
- gyerekeknél 420–427
- infantilis amnézia 221, 424–425
- konfabuláció 97, 228, 244–245
- napló 217–221
- neuropszichológiai tanulmányok 244–246
- organikus hátterű zavarok 243
- önreprezentáció 216
- poszttraumás stressz zavar 235–237
- pszichogén amnézia 241–243

- szemantikus/epizodikus különbségtétel 244–248
- szociális és érzelmi hatások 216, 231–232
- téves emlékezet szindróma 233–234
- téveszme 227, 245–246
- villanófény-emlékek 228–230
- visszanyert emlékek 232–233
- vizsgálati módszerei 217–225
- lásd még* gyerekkori emlékezet
- Önéletrajzi Emlékezeti Interjú 386
- önéletrajzi tudásbázis 225, 227
- öregedés 437–468
- agy 457–460
- Alzheimer-kór 460–467
- asszociatív deficit hipotézis 446
- Betula Kutatás 439, 441–442
- dopamin 459–460
- elméletek 455–457
- „emlékszem” és „tudom” 448–449
- epizodikus emlékezet 444–446
- feldolgozó kapacitás 445
- „ha nem használod, elveszíted” 453–455
- hosszú távú emlékezet 444–455
- implicit tanulás és emlékezet 452–453
- keresztmetszeti vizsgálat 439–441
- kohorszhatás 439
- longitudinális vizsgálat 437–442
- munkamemória 442–444
- önindította cselekvés hatás 519–521
- prospektív emlékezet 449–451
- rövid távú emlékezet 442–444
- segítő környezeti ingerek 446, 467
- szemantikus emlékezet 451–452
- „öröktár” 297
- összekapcsolás (binding) 102
- összetett rendszerek ellenőrzése 144, 376
- PAM (előkészítő figyelmi és emlékezeti folyamatok elmélete) 521–525
- Papez-gyűrű 177
- paraméterszűrő 403
- Parkinson-kór 459
- PDP (folyamatdisszociációs módszer) 285–286
- perirhinális kéreg 177, 384
- PET *lásd* pozitronemissziós tomográfia
- Peterson-feladat 49, 52, 109, 373
- PI *lásd* proaktív interferencia
- plagizálás 267
- poszttraumás stressz zavar (PTSD) 235–237
- poszttraumatikus amnézia (PTA) 372, 392
- pozitív kontroll hatás 343
- pozitív torzítás 330–331
- pozitronemissziós tomográfia (PET) 39, 111, 459
- priming (előfeszítés) 34, 137–140, 150–151, 269, 375–376
- PRMQ (Prospektív és Retrospektív Emlékezeti Kérdőív) 510–511
- proaktív interferencia (PI) 107, 311–312, 478
- procedurális tanulás 140–141, 152
- prospektív emlékezet 36, 507–528
- azonnali végrehajtású feladatok 518
- elméleti távlatok 521–525
- eseményalapú prospektív emlékezet 517
- idői alapú prospektív emlékezet 517–519
- késleltetett végrehajtású feladatok 518
- mérése 510–512
- obszesszív-kompulzív zavar 509
- öregedés 449–451, 519–521
- repülőgép-szerencsétlenségek 512–516
- szorongás 508
- vs.* retrospektív emlékezet 508, 510–511, 519
- Prospektív és Retrospektív Emlékezeti Kérdőív (PRMQ) 510–511
- prozopagnózia 486–487
- pszichogén amnézia 240–243, 333, 346–347
- pszichogén fokális retrográd amnézia 241
- pszichogén fuga 240–241, 347
- pszichológiai elmélet 19–20
- PTA (poszttraumatikus amnézia) 372, 392
- PTSD (poszttraumás stressz zavar) 235–237
- Raven Progresszív Mátrix intelligenciateszt 438
- realitásorientációs tréning (ROT) 466–467
- recencia- (újdonsági) hatás 52–54
- redukcionizmus 20
- rejtjelezés próba 455

- rekonstruktív emlékezet 276–278
 rekonzolidáció 149
 reminiscencia 351–352
 reminiscencia-terápia 467
 rendszerszintű konszolidáció 299, 390
 részleges készlet-előhívási károsodás
 312–314
 retroaktív interferencia 308–310, 321, 349,
 478
 retrográd amnézia 372, 385–391
 epizodikus vs. szemantikus emlékezet
 187–188, 244
 magyarázatai 389–391
 mérése 385–389
 retrográd amnézia idői grádiensei
 387–389
 traumás agysérülésben 392–393
 retrográd amnézia idői grádiensei 387–389
 retrospektív emlékezet 507–512, 519
 rhinális kéreg 177
 Ribot-törvény 386, 389
 RIF *lásd* előhívás kiváltotta felejtés
 rivastigmin 465
 Rivermead Viselkedéses Memória Teszt
 (RVMT) 395–396, 444
 ROT (realitászorientációs tréning) 466–467
 rövid távú emlékezet (STM) 30, 43–76
 elméletek 62–64
 emlékezeti terjedeleme 45–47
 felejtés 49
 neuropszichológiai megközelítések 68–70
 öregedés 442–444
 szabad felidézés 50–54
 téri-vizuális STM 64–73
 verbális STM modelljei 54–61
 verbális zavarok 70–71
 rövid távú tár (STS) 77–78
 RVMT, *lásd* Rivermead Viselkedéses
 Memória Teszt

 SAS (ellenőrző figyelmi rendszer) 95–96
 SCOLP teszt (Speed and Capacity of
 Language Processing) 451
 segítő környezeti ingerek 446–447
 sejtegyüttesek 146, 148

 sémák 23, 158, 205–212
 fogalmi és emlékezeti zavarok 210–212
 hibák és torzítások 208–210
 szemtanú-emlékezetben 475–476
 Serial-Order-in-a-Box modell (SOB) 64
 SIMPLE modell (Scale Invariant Memory,
 Perception and Learning) 63
 skizofrénia 111, 243, 245
 SOB modell (Serial-Order-in-a-Box) 64
 sorrendiség 60–61
 Speed and Capacity of Language Processing
 (SCOLP) feladat 451
 spontán felújulás 348–349
 SQ3R megközelítés 547–549
 STM *lásd* rövid távú emlékezet
 STS (rövid távú tár) 77–78

 szabad felidézés 49–50, 52, 54, 160, 162, 265,
 284
 szaglás 225
 számterjedelem 43–45, 79, 536, 545
 szándékos felejtés 333
 szándékos tanulás 171, 175
 szelf 223
 szemantikus demencia 211–212, 463
 szemantikus emlékezet 31–32, 35, 185–214
 Alzheimer-kórban 463–464
 egyszerű fogalmak tárolása 188–195
 hierarchikus hálózati modell 189–193
 öregedés 451–452
 sémák 205–212
 szerveződése az agyban 196–201
 terjedő aktiváció elmélete 193–195, 255
 új fogalmak elsajátítása 201–205
 vs. epizodikus emlékezet 186–188,
 244–248
 szemantikus kategóriák 173
 szemantikus kódolás 83, 172–173
 személyes szemantikus emlékezet 387
 „szemem sarkában” jelenség 353
 szemtanúvallomás 36, 471–506
 DNS-teszt 473
 egyéni különbségek 480–481
 elvárások 475–476
 emlékezés arcokra 486–494

- felismertetés 494–495
 gyanúsított vallomása 473–475
 gyerekek mint szemtanúk 427–433
 kognitív interjú 495–497
 megbízhatóság 473–486
 megerősítő visszajelzés 482–483
 ökológiai érvényesség 498
 rendőrségi eljárás 494–497
 sugalmazó kérdések 477–480
 szemtanú magabiztossága 481–482
 szemtanúk kikérdezése 495–497
 szorongás és az erőszak hatása 482–485
 szenzoros emlékezet 25–29
 szenzoros-funkcionális elmélet 198–200
 szeriális reakcióidő feladat 152
 szignáldetekciós elmélet 280–284
 szinaptikus konszolidáció 299
 színesztézia 533–534
 szituációspecifikus amnézia 241–242, 347
 szituatíven hozzáférhető emlék 235
 szó szerinti emlékezet 415–417
 szó szerinti tanulás 554–555
 szóasszociáció 161
 szociális és érzelmi hatások 231–232
 szociokulturális elmélet 425–427
 szógyakorisági hatás 284
 szóhosszúsági hatás 57–59
 szókinccstanulás 552–554
 szorongás 232–233, 482–485, 496, 498, 508
 lásd még poszttraumás stressz zavar
 szótó-kiegészítés 138
 szótöredék-kiegészítés 138–139
 szubjektív szervezés 172
 szuggesztibilitás 429
 szuggesztív terápia 359, 361–363

 tanulás 119–154
 amnéziában 375–376
 „bedobnak a mély vízbe” módszer
 143–144
 elnyújtott előhívás 125–129
 elosztott gyakorlás 122–125
 és agy 146–152
 és bejósolhatóság 163–164
 és szervezés 172–176
 és tudat(osság) 145
 fogalmak tanulása 201–205
 implicit emlékezet 145–146
 implicit tanulás 134–145, 149–152,
 452–453
 ismétlés 130–134
 kikérdezés szerepe 127–128, 547–548
 kitanulás 320–322
 kulcsszótechnika 552–554
 mesterséges nyelvtanok elsajátítása
 141–144
 motiváció 129–130, 556–558
 öregedés 452–453
 procedurális tanulás 140–141, 152
 szándékos tanulás 171, 175–176
 szó szerinti tanulás 554–555
 szókinccstanulás 552–554
 tanulás átvitele 201–205
 tanulás sebessége 120–122
 tanulási készségek 546–550
 véletlen tanulás 169
 verbális tanulás 22
 visszajelzés szerepe 128–129, 550
 Tanulási Folyamat Kérdőív 546
 tanulási készségek 546–550
 tanulási módszer 546–547
 TAP (transzfernek megfelelő feldolgozás)
 167–169
 tárgyemlékezet 64–66
 „Tárgyra Irányuló Epizodikus Rögzítés”
 elmélete (O-OER) 60, 62
 tárolás erőssége 548
 tartalom-címkézhetőség 254
 tartós potenciáció (LTP) 147–148
 tartós vegetatív állapot 392
 TBI (traumás agysérülés) 391–397
 teljesídió-hipotézis 121–123
 téri munkamemória 113–114
 téri rövid távú emlékezet 64–67
 téri-vizuális rövid távú emlékezet 64–73
 tárgyemlékezet 64–66, 113–114
 térszerű rövid távú emlékezet 64
 térszerű-vizuális különbségtétel 66–68
 zavara 71–73

- téri-vizuális vázlattömb 82, 89–95
 feladatok 410
 képzeleti képek manipulálása 89–93
 terjedő aktiváció elmélete 193–195, 255
 tesztelési hatás 127–128, 548
 téves emlékezet szindróma 233–234
 téveszmék 227, 245–246
 TGA (tranziens globális amnézia) 372
The Journal of Memory and Language 21
 tipikussági hatás 192–193
 TNT *lásd* gondolj/ne gondolj paradigma
 totális emlékezeti kontroll hatás 343
 többszörösemléknyom-hipotézis 149, 389
 többszörös folyamatok elmélete 523–526
 többszörös vonás-elmélet 200, 213
 tömbösítés 47, 172
 transzfernek megfelelő feldolgozás (TAP)
 167–169
 trauma
 poszttraumatikus amnézia (PTA) 372,
 392
 poszttraumás stressz zavar (PTSD)
 235–237
 visszanyert emlékek 232–233, 358–366
 traumás agysérülés (TBI) 391–397
 tudás
 általános ismeretek 412
 emlék vs. másodlagos tudás 403
 figyelem, érdeklődés és tudás 556
 önéletrajzi tudásbázis 225, 227
 tudatosság 100, 145–146
 tudattalan átvitel 491
 újramegjelenési hipotézis 238
 vakság a változási vakságra 474
 válaszversengési elmélet 320
 változási vakság 133–134, 474
 változó állapot hipotézis 60
 vázlatos emlékezet 415–417
 véletlen felejtés 291–328
 előhívás kiváltotta felejtés 315–319,
 323–325
 felejtési görbe/megtartási függvény
 295–296
 felejtésre való képtelenség 293–294
 felejtést akadályozó tényezők 298–301
 felejtést elősegítő tényezők 301–325
 fokozódása az idő múlásával 294–297
 funkcionális szemlélet 326
 hozzáférhetőség/rendelkezésre állás 298
 idő múlása mint ok 301–303
 idővel kapcsolatos tényezők 303–307
 interferenciajelenségek 303–319
 interferenciamechanizmusok 319–325
 konszolidáció 299
 kontextuális változás 303–304
 nyomelhalványulás 303
 részleges készlet-előhívási károsodás
 312–314
 véletlen tanulás 169
 Velten-eljárás 273
 verbális mnemotechnikai módszerek
 542–544
 verbális öninstruálás 88
 verbális rövid távú emlékezet 54–61, 70–71
 verbális tanulás 22
 verbálisan hozzáférhető emlékek 235
 versengési hipotézis 305
 villanófény-emlékek 228–230
 viselkedésmonitorozás 97
 visszajelzés 128–129, 481–482, 550
 visszanyert emlékek 348–366
 előrejelző tényezők 348–357
 hívóinger-helyreállítás 355–357
 idő múlása 348–350
 ismételt előhívási kísérletek 351–354
 visszanyert traumatikus emlékek 232–233,
 357–366
 esettanulmányok 359–362
 különböző eredet 362–366
 bizonyíték 361–362
 vizuális képzelet 163, 353, 538–540
 vizuális önfelismerés 424
 vizuális tár 96
 vizuális terjedeleme 67–68
 vizsgára való készülés 546–558
 elmetérképek 550–552
 figyelem, érdeklődés és tudás 556
 motiváció 556–558
 szó szerinti tanulás 554–555

szókincstanulás 552–554
tanulási készségek 546–550
Vonás Modell 62–63
Wechsler Felnőtt Intelligenciateszt (WAIS/
MAWI) 43, 455

Wechsler Memóriaskála (WMS) 388, 396
Wessex Fejsérülés Mátrix Skála (Wessex
Head Injury Matrix Scale, WHIM) 392